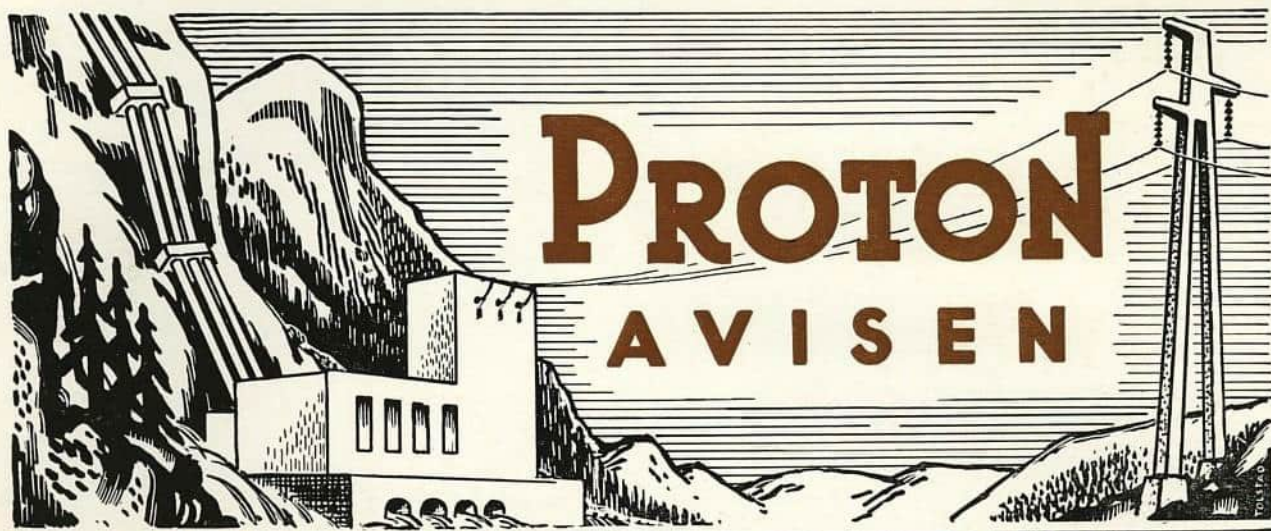

Mr. 3

September 1962

14. årg.

*Av deg blir det krevet det ene,
som fordrer et endeløst mot,
hver dag i liv og i gjerning
bare å være god.*

*Du vet, at du kan det ikke,
men vet, at du gjerne vil
- slik ble alt det onde
og all elendighet til!*

(Johs. Borgen)

PROTON

AVISEN

Nr. 3 / 14. årgang * * * Sept. 1962

BEDRIFTSBLAD FOR MEDARBEIDERE
I FIRMAET OG DETS DATTERSELSKAPER

Utgiver: Aksjeselskapet Proton, Rosenkrantzgt. 11, Oslo.
Ekspedisjon i Reklameavdelingen.

Redaktør: Ervind Kolstad.

Til ettertanke

Ingenting varer evig, det har historien tilfulle bevist. Så også med de gode tidene. Vi har hatt en del gode år, vår velstand har stadig øket, og vi nyter godt av alle de materielle goder et velutviklet, moderne samfunn har til rådighet. Men det er rart med velstand og medgang. Vi har lett for å ta det som en selvfølge ting og har kanskje sluppet av i våre bestrebelser for å holde på den. Det er hundretusener av mennesker omkring i verden som sulter og lider direkte nød, og som ville være lykkelige hvis de bare hadde en brøkdel av de goder vi har. . .

Enda så godt som vi har det er det likevel mange av oss som er misfornøyd med tilværelsen. Ja, enkelte mennesker klager til og med. De mangler evnen til å sette pris på at vi har det så godt som vi har det. Det er en negativ innstilling.

Men som nevnt, ingenting varer evig. Nå ser vi tydelig bevis for at en stagnasjon er kommet. At ikke alt går så glatt lenger. Konkurransen vokser i alle bransjer, også innenfor vår bransje. Våre egne industrier kjemper med de store økende omkostninger som blir lagt på dem, og selvsagt vurderer de nøye om nyanskaffelser og nye bestillinger er

nødvendig. Utvidelser og moderniseringer som kanskje allerede er godkjent blir skrinlagt og følgen er at bestillinger vi mente skulle komme oss til gode uteblir.

Også i vårt firma har omkostningene steget betraktelig og en forretning kan ikke drives uten en viss fortjeneste. Altså må vi se det i øynene at det bare er ett å gjøre, og det er å forsøke å redusere omkostningene mest mulig.

– Dette vedrører da ikke meg, vil sikkert noen si. Jo, det vedrører oss alle sammen, uansett hvilken stilling vi har i firmaet. Skal vi beholde den levestandarden vi har idag må vi alle sammen løfte i flokk. Vi må gå inn for de oppgaver vi får med helhjertet tro på at det vil lykkes å beholde de goder vi har. Det er sikkert mangt og meget det kan spares på. Tid er penger, så la oss ikke kaste den bort på unødvendige ting. Ved at hver enkelt går inn for dette, hjelper vi ikke bare oss selv personlig, men også vårt firma, og hele samfunnet.

Med litt omtenkksomhet og godvilje blir det sikkert et godt resultat.

ek.

NOEN DRYPP FRA GRUPPE 91

Det moderne fenomen som går under betegnelsen «elektronisk underholdningsindustri» dekkes i Proton av gr. 91 (radio og TV), gr. 95 (grammofonavdelingen) og gr. 61 (magnetofonavdelingen). Denne spesielle form for «show-business» har i de senere år antatt de helt store dimensjoner og vokser mer enn proporsjonalt med produktet

teknisk utvikling $\times$ øket kjøpekraft $\times$ større fritid. Siden fjernsynet kom hit til landet i 1960 har det vært omsatt TV-mottagere til en verdi av mellom 300 og 400 millioner kroner, hvilket er tall som nærmer seg bilomsetningens. Vi iler med å innrømme at denne omsetning ikke alene er falt på oss. Mens «boomen» var på det høyeste opererte hele 28 TV-importører og produsenter på det norske marked. Hver enkelt gjorde regning med å dekke iallfall 10 % av totalomsetningen, og innstilte sitt import/produksjonsapparat deretter. Det sier seg selv at et flertall forregnet seg og idag er det ikke mer enn 8 à 10 TV-merker tilbake på markedet. Men ingen ga opp uten kamp, og bransjen har da også gjennomlevet en periode som vel bare reklamebyråene og avisene har kunnet ha utbytte av. Imidlertid er det grunn til å tro at den nødvendige og kostbare avskalingsprosess nå er avsluttet og at bransjen går lysere tider i møte.

Vi må ha lov å si at vi har greid oss relativt godt gjennom stormene. Våre modeller er blitt godt mottatt og firmaets renommè og store bredde innen elektronikken har gitt publikum tillit til våre produkter. I den forbindelse er det morsomt å se hvor mange Siemens TV-kunder vi har nettopp blant alle dem som behandler Proton/Siemens materiell i sitt daglige virke, ansatte i Telegrafverket, Kringkastingen, E-verkene osv.

Proton møter høstens TV-sesong med et godt repertoar. I tillegg til modellene F 11, F 12, F 14 og F 15 får vi en ny konsollmodell «Grand Prix» som vi venter oss meget av. Denne modell blir også vårt «flaggskip» i høstens reklameopplegg.

T 2

Melodi

«Grand Prix» er utstyrt med et såkalt P-billedrør. Dette er identisk med de billedrør som benyttes i våre øvrige modeller bortsett fra at rørets bakside, det eneste sted hvor en implosjon kan oppstå, er mantlet med et solid glassfiberbelegg. Mens Materiellkontrollen av hensyn til implosjonsmuligheten krever at TV-mottagerne skal være utstyrt med sikkerhetsglass foran billedskjermen, så gjelder ikke dette krav for mottagere med P-rør.

De sikkerhetsglass vi benytter er av en spesiell konstruksjon som filtrerer bort innfallende lys på skjermen og derved gir en vesentlig økning av kontrasten. At man ikke får denne fordel med P-røret er noe vi får ta med i regningen. På creditsiden står grunnere kabinetter og enkelte produksjonslettelser.

Proton har i de senere år hatt et beskjedent leveringsprogram i lydradio. Med den populære Siemens lomme-super T 2 har vi ganske visst holdt kontakten med radiohandelen, men det kreves et større program om vi virkelig skal regnes med.

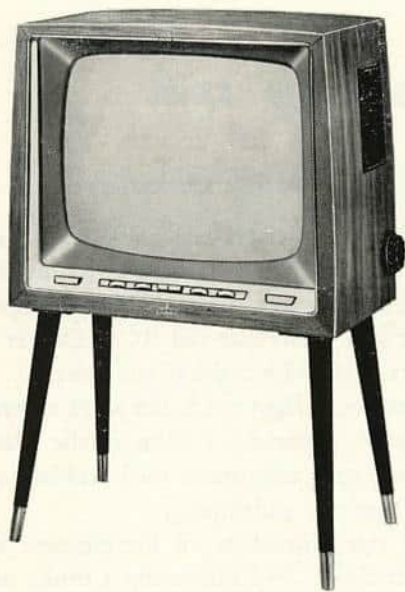
I høst lanserer vi en fullvoksen bordradio, «Melodi», av den lave seksjonshylletypen. Ta en titt på illustrasjonen; vi er igrunnen ikke så lite stolt av linjene.

«Melodi» har alle de egenskaper som man kan kreve av en moderne radiomottager, blant annet duplex-avstemning som muliggjør momentaninnstilling av den lokale FM-stasjon. Det er lagt spesiell vekt på å oppnå en lydgjengivelse av toppklasse. De kontinuerlige tonekontrollene sørger sammen med basshøytaleren og en kraftig diskant høytaler for at klangbildet kan varieres innen vide grenser.

Radio og TV er etterhvert blitt en knallhard bransje som krever det ypperste av produkt, salgsorganisasjon og reklame. Men det er også en spennende bransje som kan gi store resultater. I dag er publikums oppmerksomhet spesielt rettet mot TV, og de bedrifter som får suksess på dette felt vil utvilsomt erfare at TV har banet vei for mange andre av bedriftens merkevarer.

I Proton er vi ubeskjedne nok til å sette oss store mål. Hvis de blir nådd synes vi faktisk å fortjene et lite klapp på ryggen.

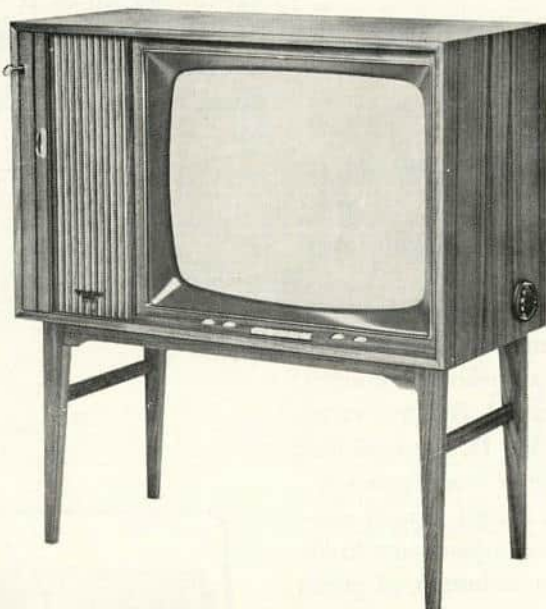
Syv.

F 11

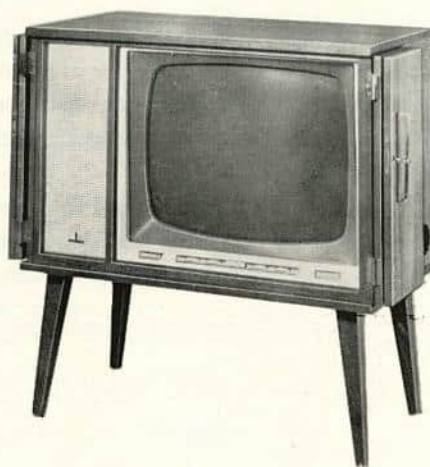
F 12

Grand Prix

F 14

F 15

Rapport fra møte i bedriftsutvalget den 22.5.1962

Møtested: Rosenkrantzgt. 11

Tilstede: T. Dehli Jemtland

K. Astrup

N. Rolfsjord

A. Ihle

S. Gjerkaas

H. Nielsen

H. Hay

Dir. T. D. Jemtland orienterte om siste års resultater.

Omsetning 60/61 ca. 119 mill. kr.

» 59/60 » 102 » »

Dessuten kunne han oppgi følgende tall for første halvår av dette regnskapsåret:

Omsetning ca. 62 mill. kr.

Budsjettet » 64 » »

Bestillingsinngangen viste imidlertid hele 83 mill. kr.

Omkostningene hadde steget betraktelig, ca. 20 %.

Dir. T. D. Jemtland kom så inn på virksomheten på de forskjellige avdelinger og nevnte bl. a.:

Verkstedene både i Oslo og Trondheim fortsetter planmessig. For Oslos vedkommende var den nye «Handfunksprächer» et skritt i den riktige retningen.

Vegar viste imidlertid nå overskudd. Den nye varmluftviften hadde slått meget godt an. Den er også blitt tatt ut som eksempel på god design. (Se art. neste side.)

Videre påpekte T. D. Jemtland at også vi mest sannsynlig om kort tid ville føle den stagnasjonen som hadde begynt å gjøre seg gjeldende innen industrien på grunn av omsetningsvansker på verdensmarkedet.

Til slutt kom han inn på navnebyttet og nevnte at det forelå følgende forslag:

Siemens Norge A/S

S. Gjerkaas spurte om ikke firmaet kunne gi tilskudd til vedlikehold og litt modernisering av Siemenshytta, slik at den kunne bli mer trivelig.

Firmaets ledelse ville se nærmere på hele problemet Siemens-hytta og komme tilbake til saken senere.

A. Ihle kom inn på orientering til montørene om hva som ble ført på lager etc.

Ved flere anledninger hadde han anbefalt kunder nytt materiell som vi hadde reklamert med, men når han skulle bruke det, kunne en ikke skaffe det.

H. Hay

I elektronikken

er nå uttrykket miniatyr brukt opp i overgangen mellom rør og transistorer. En må ty til uttrykket ultraminiatyr. Dette ordet dekker den nye eksperimentelle transistor som er utviklet ved RCA. Den er så liten at det går ca. 20 000 for å dekke et frimerke.

Transistoren er laget ved å dampe på en tynn film på et isolerende materiale, i dette tilfelle glass. Det er trolig første gang transistorer med brukbare egenskaper er blitt laget ved pådamping.

Denne nye teknikken vil komprimere elektronisk utstyr ytterligere. Ved fullstendig å bruke metoden, er det mulig å lage en elektronisk regnemaskin på størrelse med et bokblad. I dag er de av størrelse varierende fra en hatteeske til en telefonboks og større. Videre kan det nevnes at en vanlig tre-trinns forsterker, laget av den nye transistortype, med alle forbindelser i alt vil kunne lages på en overflate av to ganger et menneskehår.

KORT FJELLBREV

Mørket ligger tett og varmt om hytta, Agatha Christie og jeg koser oss i peiskroken og Buster snorker borte i køya. Det er slutten på en lang deilig dag, slutten på høstferien. Her har vi gått en 3-4 dager, bare han og jeg, vasset gjennom myrer og travet i fjellet i en glassklarhet som bare kan minne om porten til himmelen. Det har hendt vi har skremt opp noen rypekull, de skulle bare vite hvor ufarlige vi er. Jeg har ikke noe farligere våpen enn en tollekniv og han, ja, han skulle vel være farlig for reven, men dessverre, motet står ikke i forhold til kjeften, så det hender han bråsnur for en farlig tørrgran eller noe lignende og søker trøst og tilflukt hos 'a mor!

Inger Grav.

En sjelden utmerkelse

LANDSFORBUNDET NORSK BRUKSKUNST

Oslø, 10. mai 1962.

A/S Proton,
Rosenkrantzgt. 11,
Oslø.

Vi bekrefter herved at Landsforbundet Norsk Brukskunsts jury har valgt ut Deres varmevifte til vår representasjonsutstilling på Riksmessen 1962, fordi den etter vår oppfatning viser god design og kvalitet.

Arbødigst

Landsforbundet Norsk Brukskunst

Odd Brochmann
Odd Brochmann
President

Ferdinand Aars
Ferdinand Aars
Direktør

Faksimile av brev fra
Landsforbundet Norsk Brukskunst.

Det var en stor glede og oppmuntring for alle som hadde hatt med utviklingen og konstruksjonen av Vegar varmevifte, at den ble funnet verdig til å bli stillet ut på Norges Varemesse som eksempel på god design.

Som mange sikkert så ved sitt besøk på messen i den nye flotte messehall på Sjølyst ved Skøyen, som ble tatt i bruk for første gang i vår, hadde Vegar-viften fått en meget iøynefallende plass i en stor flott glassmonter

hvor den virket som en glimrende reklame for Vegar-navnet.

Idéen til denne viften fikk ingeniørene Heggland og Wigholm ved sitt besøk på Hannovermessen våren 1960. I august 1961 ble den godkjent av NEMKO og i september samme år kunne den lanseres på det norske marked.

På forhånd hadde Stein Erik Skoug foretatt en omfattende markedsundersøkelse og fastslått at det forelå store omsetningsmuligheter for varmevifter.

Konstruksjonen og utformingen av viften i sin første utførelse ble utført av ingeniørene Wigholm og Bratten. Dessuten ble det utarbeidet forslag fra to norske designere. Den endelige utførelse, med den nye temperaturbegrenseren, som er et meget viktig element for viftens driftssikkerhet, er det imidlertid ingeniør Bratten som har æren av.

Salget begynte som nevnt høsten 1961 og det var oppmuntrende å konstatere forhandlernes store interesse for dette nye produktet. Riktignok var et annet firma kommet oss i forkjøpet med en vifte konstruert etter samme prinsipp, men uten å ta munnen for full tror jeg å kunne si at Vegar-viften både med hensyn til design og teknisk utførelse, lå et godt stykke over. Salget gikk i hvertfall strykende uten at det var nødvendig å gjøre bruk av ekstraordinære salgstiltak og uten nevneverdig reklamevirksomhet. Ja, salget gikk så godt at fabrikken hadde de største vanskeligheter med å følge opp med produksjonen til tross for at både fabrikkens faste stab og husmødrene på Tomter, som Heggland mobiliserte for montering av viften, gikk inn for oppgaven med enestående iver og interesse.

Vegar varmevifte består av en stillegående tangentialvifte, et varmeelement, den tidligere nevnte temperaturbegrenser og en 7 trinns reguleringsbryter for å kunne innstille de forskjellige varmetrinn og luftmengder. Viftemotoren reguleres i to hastigheter ved hjelp av en forkoblingsmotstand på 500 ohm. og elementet er bygget opp av to ulike spiraler på 650 og 1300 W som kobles slik at effekten blir delt i 3 like trinn. Temperaturbegrenseren kobler ut varmeelementet ved utilstrekkelig luftgjennomgang f. eks. hvis innsugningsåpningene blir tildekket. Etter utkoblingen blir det koblet inn igjen ved at bryteren settes i 0-stilling. Elementet kjøles så fort av at det bare tar noen sekunder før det kan kobles inn igjen.

Ved nye produkter vil det alltid være enkelte barne- sykdommer som viser seg etter en viss driftstid. I dette tilfelle var det temperaturbegrenseren som hadde til-

bøyelighet til å bli koblet ut ved rystelser f. eks. under transport.

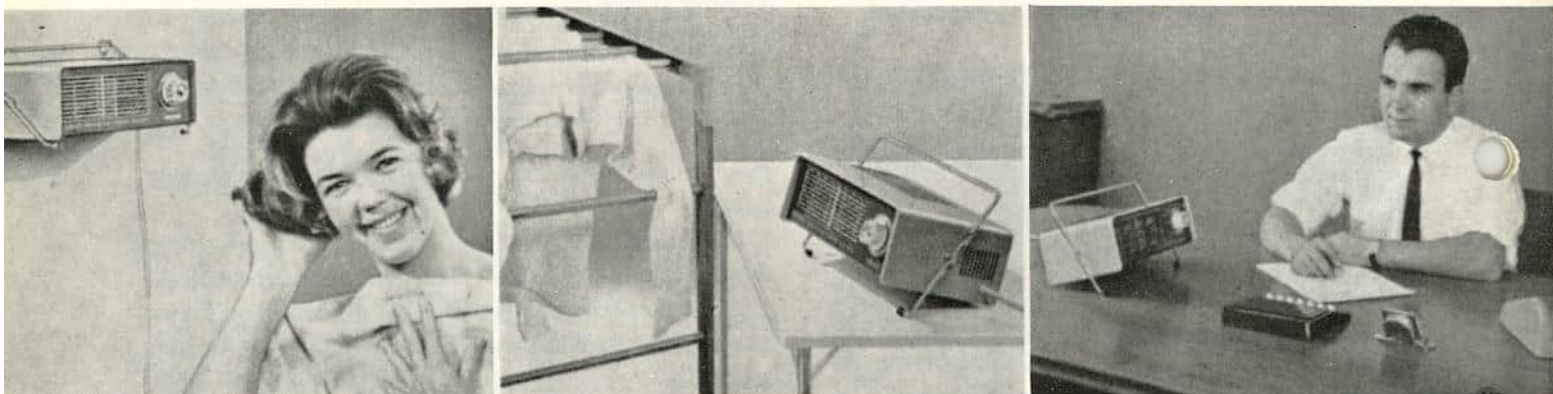
Ing. Bratten konstruerte derfor en ny begrenser som jeg tror jeg kan si var genial i sin enkelthet. Den er så robust og driftsikker at muligheter for uønskede utkoblinger må sies å være eliminert.

En annen ting som først viste seg ved lengre tids bruk, og særlig hvis viften ble brukt i rom med meget støv, var at støvet tilstoppet vifte og motor slik at temperaturen ble for høy og begrenseren koblet ut.

For å løse dette problem ble det foretatt inngående prøver i fabrikken og det var særlig ing. Amundsen som tok seg av dette arbeidet som bestod i å finne et egnet filter som kunne samle opp støvet og lettvis kunne skiftes ut når det trengte rensning. I samarbeid med ing. Bratten løste han dette på en meget tilfredsstillende måte slik at den viften som nå kommer på markedet under typebetegnelsen V 3 skulle ha alle betingelser for å løse sin oppgave uten driftsforstyrrelser av noen art. I tillegg til den rent tekniske forbedring som det nye filter betyr, vil det, at vår varmevifte gir ren, støvfri luft, også være et glimrende salgsargument overfor publikum. – Dette argument vil det bli lagt den aller største vekt på i vår akkvisisjon og reklame.

Foruten til hurtig romoppvarming kan Vegar varmevifte brukes som kaldluftvifte om sommeren, til tørking av småvask, f. eks. barnetøy, og som hårtørrer. I utstillingsvinduer vil den med fordel kunne brukes til å holde vinduene fri for is og rim.

K. Qvenild.

Premiekonkurranse

Selv om sommeren ikke har vært som den burde, har vi sikkert opplevet et eller annet i ferien som vi husker spesielt godt. Vi har kanskje dumpet bort i noe i en fremmed by, eller opplevet noe på fjellet eller ved sjøen etc. som er verd å minnes. Vel, ta og skriv det ned

og send bidraget til avisens redaksjon. Vi setter opp tre premier for de beste bidragene, henholdsvis kr. 100,00 75,00 og 50,00.

Manuskriptene må ikke overskride 3 maskinskrevne sider format A 4. Vi forbeholder oss rett til å benytte ikke premierte bidrag i avisen.

Fristen for innsendelse er 1. oktober 1962.

Om å styre seg selv og bilen

Først må jeg skrive om hvorledes Helse og Arbeide kom opp i diskusjonen om hva som er den mest hensiktsmessige måte å holde i rattet på når vi kjører bil.

En av styret i den norske avdeling underviste ved Statens Teknologiske Institutt sjåførlærerne om avslapning og hensiktsmessig bruk av kroppen. Herunder ble det fremhevet at man under kjøring så meget som mulig bør sitte med overarmene hengende ned langs siden og holde lavt nede på rattet. Dette vakte opposisjon hos sjåførlærerne som ellers har som fast regel at deres elever må lære å bruke det såkalte 10 på 2 grepet, idet de tenker at armene har samme stilling som viserne på en klokke.

Mot dette ble det hevdet at 10 på 2 grepet, vil føre til at man spenner armene helt oppe fra skuldrene. Man gjør ved kjøring bevegelser som ligner dem man gjør når man løper. Og det nytter ikke å løpe med skuldrene oppe under ørene.

Fig. 1.
Dette mener vi er det riktige, nemlig å holde lavt på rattet og styre bare med en hånd, i dette tilfelle den høyre.

Som vi ser på fig. 1 pleier en god bilist å styre bilen bare med en hånd, mens den annen hånd bare støtter rattet. Det er vanskelig å få de to armer til å samarbeide. Når vi skal tre tråden gjennom et nåløye bruker vi også bare den ene hånden. En annen ting er at når vi skal svinge, nytter det ikke å ha håndgrepet så lavt på rattet. Da må man gripe høyt på rattet og så trekke til seg. Dette er den annen gode hovedregel ekspertene kom med, nemlig at man skal alltid trekke i rattet, aldri skyve det.

Det var etter å ha blitt oppmerksom på dette at jeg klarte å avsløre årsaken til at en pasient fikk smerter i høyre overarm under bil-kjøring. Han satt tilsynelatende riktig med lavt grep på rattet. Men så ble jeg oppmerksom på at han skjøv med høyre hånd når han skulle svinge rattet i retning mot urviseren.

«Men», vil mange si: «Når vi er i travel bytrafikk må vi sitte med hendene høyt oppe på rattet ellers klarer vi ikke å reagere hurtig nok.» Jeg skal ikke nekte for

Fig. 2.
Gal stilling. Eksperten er redd når han møter bilkjørere som holder høyt på rattet, for da vet han at det ofte er ansente og trette bilførere som kan komme til å reagere galt.

at det er nødvendig for mange, likesom det er nødvendig å spenne seg når man kommer på glatt is. Men holder man stadig høyt på rattet, vil man lett bli spendt som når man har for høyt skrivebord. Det fører til at man lett klamrer seg til rattet som om man holdt på å drukne, og hele kroppen har lett for å følge med når man skal snu på rattet. Det beste er å gjøre som konkurranseløperne, – å holde stilen selv om det gjelder aldri så meget. Skal man kjøre godt, må man sitte med kroppen oppreist og ikke ligge bakover.

La oss alle gjøre vårt for at folk får lyst til å kjøre riktig. Fortell dem at skal de kjøre riktig må de først lære å styre seg selv. Sitter de ansent blir de fort trette, og denne trettheten leder langt oftere til bilulykker enn alkoholmisbruk.

Bilkjøring er et eksempel på at arbeidet med å forebygge belastningssykdommer i mange tilfelle også forebygger ulykker. Vi har i de nordiske land forskjellige organisasjoner som motarbeider ulykker på arbeidsplassen, her i Norge «Vern og Velfærd». Det vil være bra om disse organisasjoner i større utstrekning gikk inn for å spre kunnskaper om betydningen av riktig arbeidsstilling.

God idé - glad fest

Dette må vel være en av firmaets hyggeligste festoppskrifter: En vellykket blanding av 25- og 40-års jubilarer og dertil de som fysisk forlater firmaet etter alle årene. Fysisk fordi bevisstheten fortsatt vil holde tankene der de har vært i sving i så mange år.

Ingen vemodig stemning er i stand til å dukke opp der pensjonister mixes med jubilarer og direktører

omkring det runde bord, uformelt og med kontakt. La oss håpe at slike fester og ideene bak dem fortsetter opp igjennom tidene.

Her er noen glimt fra den siste festen som ble holdt på Grand den 4. mai 1962.

Sen.

Overst fra venstre ser vi:

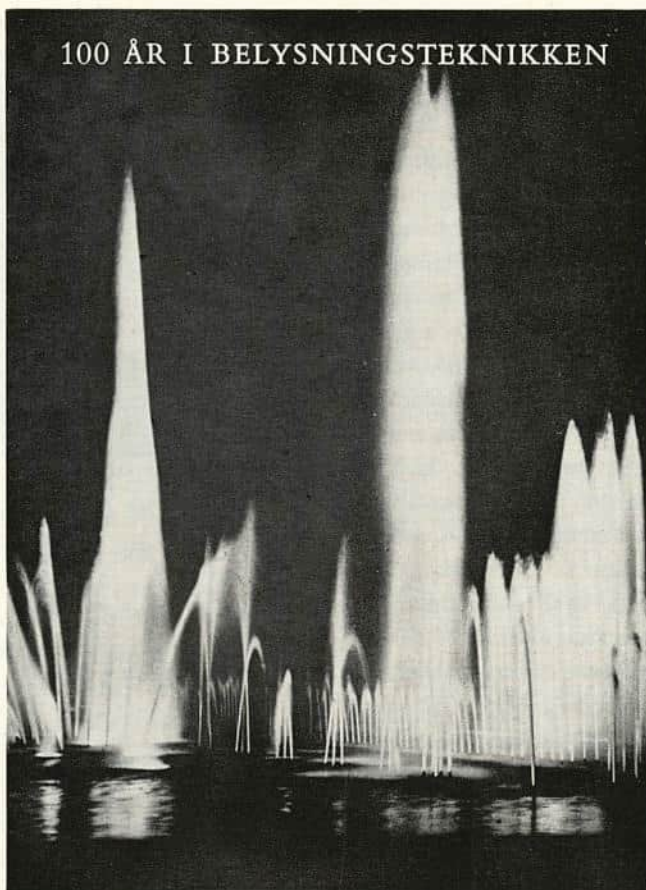
1. rekke: A. W. Watne, Harald Andersen, Nils Nilsen, B. Drivdal, R. Christoffersen, D. Waage.

2. rekke: Grefstad, Astrup, Frk. Steen, Taranger, Glad Balchen, Krogh, Jemtland.

3. rekke: A. Johansen, Hermansen, Zakariasen, Eriksen.

Siemens

feirer

jubileum

Av overingeniør Arne B. Gulowsen

I forbindelse med Siemens 100 års belysningsjubileum reiste overingeniørene Hagen fra NEMKO og Gulowsen fra Oslo Lysverker til Erlangen for bl. annet å delta i festlighetene. Denne beretning er knyttet til jubileet og beskjeftiger seg lite eller intet med de teknisk-økonomiske inntrykk jeg som overingeniør ved O. L. fikk gjennom mine befaringer.

Reisen gikk med fly via Zürich til München hvor vi ble mottatt av direktør Jemtland og representanter for firmaet i Tyskland. Med biler fortsatte turen til Traunstein, men på grunn av flere forsinkelser i flytrafikken den dagen måtte programmet endres slik at vi fikk slappe av litt på hotellet innen turen gikk videre til en hyggelig Gasthof hvor vi spiste middag.

Alle gjestene var nå på plass så det var en meget broget forsamling rundt bordet i riddersalen. Foruten oss nordmenn var det representanter fra Grekenland, Belgia, Holland og Sverige samt selvsagt en rekke representanter fra Siemens i Tyskland. Til tross for at de færreste hadde møttes før og sprogvanlighetene klarte vertskapet å bygge broer slik at mange hyggelige kontakter ble knyttet allerede ved bordet.

Vi dro så ut til fabrikken i Traunreut og besøktiget den nye forsøkgaten for veilys. Jeg skal ikke her gå i

detaljer, men bare si at på tross av at det var en kald og utrivelig natt, er det neppe noen som glemmer denne demonstrasjonen. Her har firmaet bygget et instrument som på en enkel måte gir både demonstrasjons- og målemuligheter.

Dagen etter ble så selve fabrikken besøkt. Besøket startet med en orientering av direktør Meyer i auditoriet hvor vi også fikk se en film om fabrikken. Deretter dro vi over til jubileumsutstillingen hvor en søt ung dame ga en meget instruktiv orientering om utviklingen i belysningsteknikken opp gjennom tidene. Det hadde her lyktes å samle belysningsutstyr fra steinalderen og frem til våre dager. Så delte vi oss i mindre grupper og fulgte produktene fra råstoff til ferdig vare.

Middagen ble inntatt i en Gasthof på vei til alpine og denne gang i Jegersalen, omgitt av gevirer og utstoppede fugler og dyr. Her ble vi anbefalt en typisk bayersk rett og munterheten var stor da det viste seg å være flesk og komper (klubb, komler). Retten var forresten meget god.

Ettermiddagen ble brukt til sightseeing i Alpene og vi ble bl. annet tatt med på en tur med taubane ca. 1 400 meter til vær på en strekning av noen få hundre meter. Om aftenen kom vi frem til Nürnberg.

Dagen etter ble det egentlige jubileum feiret i Erlangen med taler av dr. Ernst von Siemens og dr. phil. Reeb. Til stede var bl. annet Bayerns statsminister og en rekke andre autoriteter fra både inn- og utland. Høytideligheten ble innledet og avsluttet med musikk av Erlangen Kammerorkester. Etterpå ble det servert lunsj i Siemens sportshall og så dro vi på forskjellige befaringer. Om aftenen var vi direktør Spitta's gjester til middag på Grand Hotell, og her ble diskusjonen riktig hård inntil direktør Spitta som heldigvis kan svensk, avslørte en av grunnene til uenigheten, nemlig undertegnede misbruk av det tyske sprog. Ved litt oversettelse fra hans side kom vi raskt frem til den konklusjon som er vanlig når veilyfolk møtes, nemlig at vi var skjønt enige om fortsatt å være uenige på en rekke punkter. Jeg tror imidlertid at alle følte at kvelden hadde gitt noe positivt å bygge videre på.

Lørdag morgen fikk vi sjanse til å se på byen og deretter møtte vi o.ing. Klaus med flere på deres stamstue. Her fikk vi på uformell basis anledning til å møte en rekke hyggelige karer og etterpå inviterte o.ing. Klaus på Bratwürst i et lite gjestgiveri utenfor Erlangen. Som avslutning på besøket tok han oss med til et annet gjestgiveri hvor de har tillatelse til selv å lage sitt brennevin. Over disken sto «Jeg gir dere ikke gift, men medisin». Hvorvidt avholdsbevegelsen her hjemme hadde vært enig er vel heller tvilsomt. Vi tok det imidlertid for god fisk. Synd bare at besøket måtte bli kort da flyet hjem alt var bestilt. Så bar det hjem med SAS (spät aber sicher) og vi kom til Fornebo 5 kvarter etter ruten. Heldigvis var sjåfør Bakken på pletten så det varte ikke lenge før vi var helt hjemme.

O.ing Hagen ble igjen i Tyskland og dro dagen etter ned til kabelfabrikken for å diskutere normer m. m. Han hadde en strålende tur videre og kom hjem tirsdagen etter.

Det kan av dette se ut som det var en ren fornøynelsesreise i sus og dus. Vel, vi hadde det hyggelig, men jeg har med vilje ikke nevnt alle de interessante og givende diskusjonene vi fikk anledning til å overhøre og å delta i. For å tale helt for egen regning, fikk jeg luftet mange spørsmål og fikk mange nye ideer og impulser. Vi knyttet mange kontakter og ble kjent med en rekke personer som vi håper å møte igjen til nye diskusjoner om felles problemer.

Felles for overingeniør Hagen og meg er at vi er meget takknemlige for at firmaet gav oss denne sjansen og vi retter en hjertelig takk til dem som gjorde at det hele ble så vellykket. Først og fremst da direktør Jemtland som også var i Tyskland og alltid var klar med råd og dåd, men også salgsjef Falkenberg-Anderssen som gjorde sitt til at det hele gikk smertefritt.

Salgsjef Sverre Wahlberg, vår kjære medarbeider gjennom 43 år, døde uventet og plutselig lørdag 4. august.

Han trakk seg tilbake fra sitt arbeid som salgsjef 1.4.57, etter å ha passert alle grader i firmaet.

Til tross for sitt handicap var han i alle år, og særlig som pensjonist, en ivrig friluftsmann, som man kunne treffe hvor som helst i Trondheims romslige «bymark», i vest som i øst. Denne interessen hadde han i arv fra sin far, buntmaker Wahlberg, som alltid var på farten i byens omegn med fiskestangen i helgene. Den gamle buntmakeren var en sjelden hyggelig kar. Som kjent, faller eplet ikke langt fra stammen, og det passer godt på Sverre Wahlberg.

Han hadde en egen sjarm og et godt humør. Han fikk en bemerkelsesverdig god kontakt med kundekretsen, og var meget populær blant installatørene. De spør ofte etter ham, så han blir ikke så lett glemt av sine gamle forbindelser.

Vi som arbeidet sammen med Wahlberg, har mange hyggelige minner fra samværet.

Wahlberg passet lageret godt i ufreds- og rasjonerings-tider, og der dannet seg endel munnhell og anekdoter om det, som vi eldre heller ikke glemmer så snart. Slik ga han farve til tilværelsen omkring seg. Vi er takknemlig for det.

Det som videre særpreget Wahlberg, var hans plikt-troskap og hans evne til å identifisere seg med firmaet.

Vi lyser fred over hans minne.

H. Lie

Forslagsvirksomheten i Trondheim

Etter det store oppsving vi hadde i forslagsvirksomheten i fjor, har antall innkomne forslag stabilisert seg på et mer normalt nivå.

Også for 1962 er det satt opp en ekstrapremie på maksimum kr. 1000,00 for det beste forslag i året. Den som hittil aspirerer sterkest til dette, er verkstedets ivrigste forslagsstiller, som nylig ble premiert med kr. 300,00 for sitt siste forslag. Dette forslag vedrører sveising av kabelbroer, hvor sveisetiden og elektrodeforbruket er redusert til det halve etter den foreslåtte metode. Dette betyr en vesentlig besparelse siden det lages flere kilometer kabelbroer i året.

JM

Havets intelligenteste dyr

Blekkspruten kalles på latin for Octopus, fordi den alminnelige blekkspruten har 8 armer.

I dyreriket hører den til bløtdyrene og er altså nær beslektet med våre alminnelige havsnegler.

Blekksprutens åtte bølgende armer er i virkeligheten forlengelser av sneglens lange muskuløse «fot», lik sine slektninger bærer blekkspruten sitt skall dypt inne i sitt runde legeme, og dette skillet har form av to buede benrader. For enden av dem ligger den trakten som blekkspruten suger inn og sprøyter ut vann når den puster og «svømmer».

Trakten brukes også til å «blåse» ut fordypninger i sand når den hviler eller vil stikke seg bort. Ved å sprøyte vannet ut med ekstra kraft kan den skyte bakover med ganske stor fart.

De åtte armene bærer henimot tre hundre skålformede sugevorter, og en stor blekksprut kan henge fast i en gjenstand med adskillige kilos kraft.

I den nordlige delen av Stillehavet finnes der blekk-spruter med opptil 10 meters favnespenn, og disse er selvfølgelig farlige. De eksemplarer av blekkspruter som finnes i Atlanterhavet har sjelden en spennvidde på mer enn 2 meter, og faren ved å bli angrepet av disse ligger mer i en fysisk reaksjon enn i angriperens egentlige farlighet. Blekksprutene lever utelukkende av skalldyr og tar fisk bare i tilfelle av sult, mens det aldri har hendt at en blekksprut har spist kjøtt – enda mindre menneskekjøtt. Den frykten som mange hai for blekk-spruter, er altså helt overflødig.

I mange deler av verden fiskes blekkspruten for sitt delikate kjøtt – enkelte onde tunger sier også at de brukes til «hermetisk hummer».

Ordentlig rensket og kokt må det innrømmes at dens hvite kjøtt er delikat, og det smaker omtrent som kreps. I Italia spises den særlig meget.

Som kjeledegge i et akvarium er blekkspruten uovertruffet. Den er ytterst nysgjerrig, rastløs og full av vaner. Hvis en ny blekksprut slippes i et akvarium vil den straks finne sitt spesielle gjemmede inne mellom steiner eller i tomme skall, og herfra forsvarer den seg mot alt og alle, og vil ikke vike plassen sin.

Hvis en krabbe kommer innenfor synskretsen ruller blekkspruten forsiktig ut en av fangarmene sine i retning mot krabben og fester den ytterste sugespissen mot krabbens skall. Så trekker den byttet til seg, deler krabben omhyggelig opp, og lar kjøttet passere inn av det papegøyelignende nebbet som sitter midt mellom de 8 armene.

Tilbaketrukkenhet og ro er typiske trekk for blekk-spruten hvis den plages av menneskene, og den for-

svarer seg helst med passiv motstand. Hvis den klemmes hårdt like i overgangen mellom hale og hode vil den temmelig fort gjøres kampudyktig. Dens siste forsvars-våpen er å sprøyte ut sitt berømte «blekk». Dette blekket dannes i en særskilt kjertel og det farver vannet i vid omkrets så den kan unnslippe. Omtrent som moderne krigsskips røkbomber.

Blekksprutene drar nordover om sommeren og sydover om vinteren, og er mest aktive om natten. Denne vandringslysten gjør at akvarier må holdes tett til-lukket hvis ikke blekkspruten skal rømme. I et akva-rium har man opplevet at en blekksprut rømte fra tanken, klatret gjennom en ventilator og havnet i publikumskorridoren. En annen kløv over kanten av karet sitt og dumpet ned i nabokaret, hvor den å opp en masse krabber og hummer.

Det mest karakteristiske og overraskende ved alle blekkspruter er deres bemerkelsesverdige evne til å skifte farge. Utallige små celler med pigment sitter over hele kroppen på den, og gjør den i stand til på et øyeblikks varsel å skifte kulør. Dyret kan faktisk ta nøyaktig farge etter sine omgivelser og setter den navn-kundige kameleon fullstendig i skyggen.

Her nord finnes der to arter. En med to rader suge-skåler og en med bare en rad på fangarmene. Den første kalles Polypus og den siste og minste for Eledone, og den finnes så langt nord som Færøyene. Begge disse to artene lider av en meget mystisk sykdom som får dem til å ete opp fangarmene sine. En ekstraarm vokser riktignok ut igjen hos handyrene. En løs arm kan også feste seg i hundyrets kappe hvor den lever sitt eget liv.

Eggene er mørke brune, lange og smale. Hundyret står så lenge rugingen varer med ryggen mot eggene, mens hun stadig sender friskt vann over dem fra den førnevnte trakten.

Blekkspruten er i alle deler et merkelig bløtdyr. Den rangerer høyst blant disse og viser en intelligens som står langt over alle andre – unntatt hvirveldyrene.

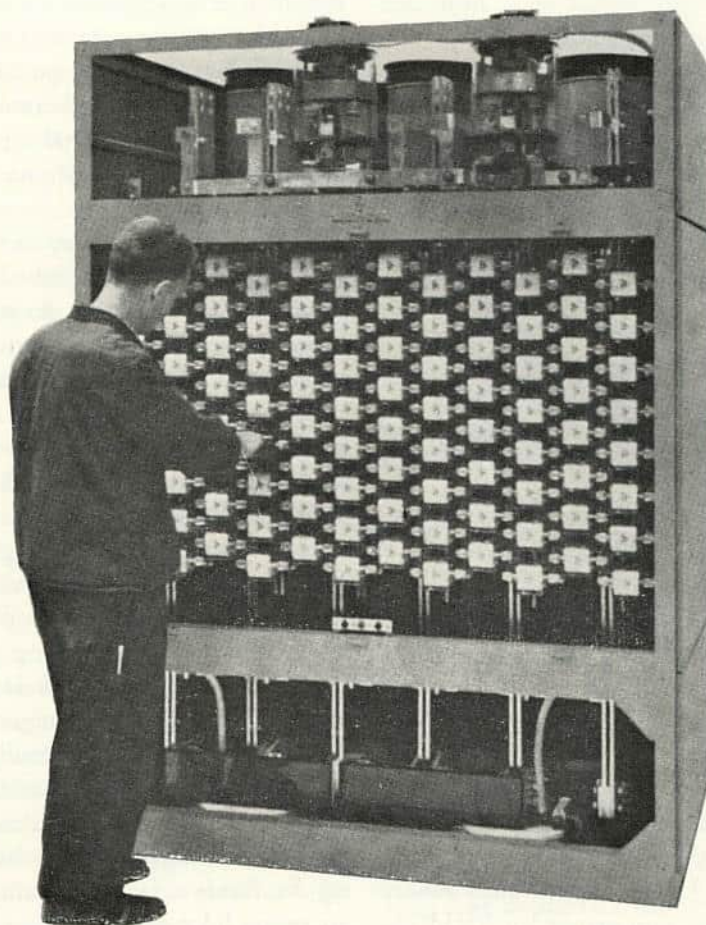
En blekksprut i fangenskap er blitt iaktatt mens den så på et blåskjell som sakte åpnet skillet sitt. Da de to skålene var helt åpne plaserte blekkspruten lynrapt en sten imellom dem og forhindret at de klappet sammen. Det var deretter en lett sak å ete opp det som var inni.

Man har også sett at blekkspruten har drept fisk og brukt dem som agn for krabber og hummer.

Nå får kanskje noen hver revidert sin oppfatning av blekksprutene, og ikke lenger innbiller seg at det er noen fæle havuhyrer. De er som vi har hørt det stikk motsatte.

Ko.

LIKERETTERE

Montasje av silisium-likeretter 13000 A, 200 V.

Som vel mange vet, har Proton nå i tillegg til den øvrige produksjon også gått i gang med fremstilling av likerettere. Da dette imidlertid er et forholdsvis nytt produkt hos oss, kan det kanskje være på sin plass med en liten orientering.

Først litt historikk. Selve ideen til denne produksjonsgrenen er i grunnen forholdsvis gammel, og var også nokså nærliggende for oss, da likerettere fremstillingsmessig ligger meget nær opp til tavleproduksjonen både med hensyn til skap og indre kobling.

Den første forsøkslikeretter som ble fremstilt av oss med henblikk på en eventuell fremtidig produksjon, var som rimelig kan være beregnet til eget bruk. Det var en transportabel, omkobelbar likeretter for oppladning av akkumulatorbatterier ved igangkjøring av kraftstasjoner. Den ble bygget for anleggsavdelingen ved P/T i 1957, og er på ca. 5 kW.

Etter at vi så hadde bygget endel mindre likerettere for forskjellige kunder, fikk vi i 1958 det første større oppdrag. Det var fra Norges Tekniske Høgskole, og

omfattet bygging av ialt 5 likerettere for skolens nye elektromaskin-laboratorium. Likeretternes samlede ytelse er ca. 200 kW. Spesielt interessant ved denne levering var at likeretterne skulle utstyres med en automatisk spenningsregulering med meget stor nøyaktighet. De ble satt i drift i januar 1959, og har siden fungert upåklagelig.

Så fulgte oppdragene slag i slag. Blant de mere interessante kan nevnes bygging av en serie likerettere for Norges Elektrisitets- og Vassdragsvesen for lading av batteriene i elektriske grubelokomotiver i forbindelse med Tokke-utbyggingen og utbyggingen i Straumsmo.

Vi har også konstruert og bygget flere serier av automatiske ladelikerettere for kraftstasjoner, og har levert slike til bl. a. Tokke og Nea.

Alle disse likerettertyper er utviklet og konstruert av Proton, og siden produksjonen startet har den øket jevnt og trutt fra år til år.

Virkelige dimensjoner over produksjonen ble det imidlertid etter at det i november 1960 kom istand av-

tale med Siemens om at vi også skulle bygge større likerettenskap for elektrokjemisk industri på lisens her hos oss. Det første resultat av denne avtale var en bestilling fra Mosjøen Aluminium A/S på et komplett likeretteranlegg for 2. byggetrinn der oppe. Likeretteranlegget består bl. a. av 24 likerettenskap som tilsammen skal kunne levere ca. 100 000 A likestrøm ved 850 V, d. v. s. ca. 85 000 kW eller m. a. o. over halvparten av den kapasitet som idag er installert i Nea kraftstasjon. Disse likerettenskap blir for tiden bygget ved vårt verksted i Trondheim, og skal være levert i løpet av våren 1963.

Ellers kan nevnes at vi også har avtalt med Siemens om bygging av spesiallikerettere for banedrift, og den første større ordre på dette området fikk vi fra Oslo Kommune. Den omfatter bygging av samtlige likerettere for den nye tunnelbanen i Oslo. Det skal i alt leveres 36 likerettenskap, hvert for 1400 A og 750 V. Når det gjelder denne leveransen kan det kanskje også nevnes at disse likerettere skal bygges etter et helt nytt prinsipp, idet likerettere, transformatorer og tilhørende brytere bygges sammen som en unit på vogn og leveres komplett ferdig fra verkstedet.

La oss så se litt nærmere på fremstillingen hos oss, samt den anleggstekniske siden av saken.

Fremstillingen.

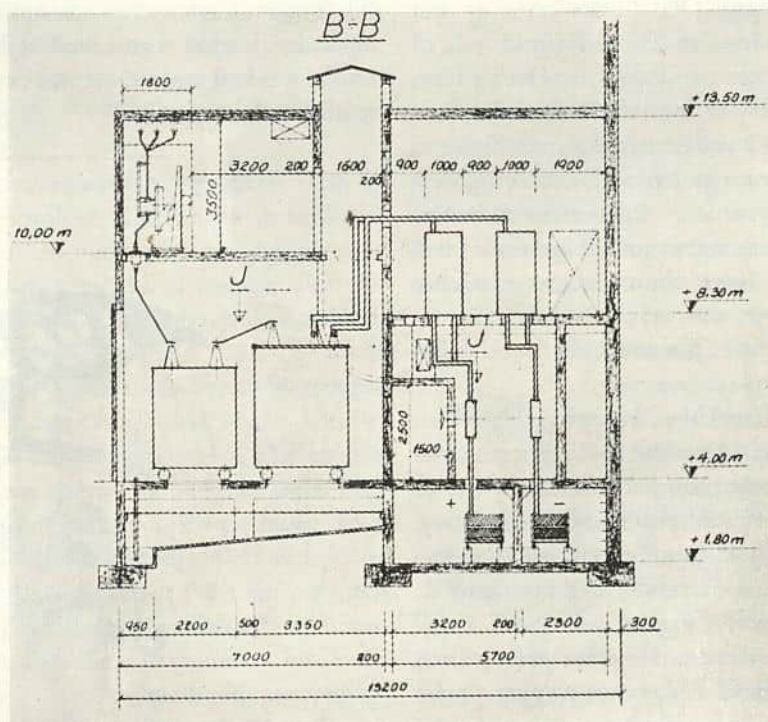
Vårt verksted har i lengre tid bygget mindre likerettere av egen produksjon.

Kjemilikerettere fremstilles derimot på lisens hos Siemens. Disse likerettere produseres i relativt store serier, og det er derfor ofret mye på planlegging og tilrettelegging av produksjonen.

Når en bedrift skal sette i gang lisensproduksjon, er det en absolutt betingelse at de personer som skal planlegge denne produksjonen, kjenner produktet i detalj og er fortrolig med dets oppbygning og funksjon. To av våre ingeniører har derfor oppholdt seg hos Siemens i Apparatewerk München og studert produksjons- og prøveopplegget der. Et opplegg i en bedrift kan imidlertid aldri direkte kopieres av en annen bedrift. Slik også i dette tilfelle, men vi har fått mange verdifulle impulser som ikke bare vil komme likeretterproduksjonen, men også vår øvrige produksjon til gode.

Dessuten har vi nylig hatt besøk av en formann fra Apparatewerk München. Han har vært med på produksjon av silisiumlikerettere helt fra starten i Berlin, og har derfor inngående kjennskap til disse. Opplegget hos oss var han meget godt tilfreds med.

For fremstillingen av kjemilikerettere har vi anskaffet en god del spesialutstyr, maskiner og verktøy. Bl. a. kan nevnes S.I.G.M.A.-sveiseanlegg. Dette brukes særlig for sammensveising av likeretterstativene, som er oppbygget av aluminiumprofiler. Dessuten måtte vi, i forbindelse med likeretterproduksjonen, leie 400 m² nye produksjonslokaler. Disse var vi så heldige å få i nær tilknytning til våre tidligere produksjonslokaler i Industribygningen.

Snitt gjennom et likeretteranlegg.

Fremstillingen av deler for kjemilikerettere ble igangsatt på nyåret i år, og i midten av august skal hovedmontasjen for den første serien påbegynnes. Montasjen av disse likerettere vil markere innledningen til en ny og spennende epoke i P/T's historie, idet den skal foregå i våre nyanlegg på Sluppen i Trondheim.

Anleggene.

Etter krigen har Anleggsavdelingen utviklet seg fra en liten beskjedne avdeling med noen få ansatte til et stort apparat med en stor teknisk stab, og oppdragene har vokset i samme omfang. Vi begynte jo i det små med mindre transformatorstasjoner og bygger idag kraftstasjoner av alle størrelsesordner. En behøver jo i så måte bare å nevne Nea kraftstasjon og Tunnsjødal-anleggene.

I de senere år har det imidlertid dukket opp et nytt interessant område som også setter store krav til avdelingen, nemlig bygging av større likeretteranlegg for industrien, spesielt da for den elektrokjemiske industri.

Alt etter hvilken funksjon slike anlegg skal ha, kan størrelse og komplisierhet variere meget sterkt. Det er også stor forskjell på omfanget av automatikk og reguleringsutstyr.

Mest interessant er kanskje de større høystromanleggene for elektrolyse, med strømstyrke på likestrømsiden på 100 000 amp. og mere, og med spenning opp til ca. 1000 volt.

Ved slike strømstyrker må alt utstyr bli temmelig grovt, og det stilles store krav når det gjelder den tekniske utførelse av anlegget. På illustrasjonen er vist skjematisk et snitt gjennom et slikt anlegg. Øverst til venstre har vi vekselstrøm samleskinner. Derfra føres strømmen over skillebryter og effektbryter ned til transformatorrommet. I transformatorrommet finner vi i dette tilfelle først en autoregulertransformator og deretter en likerettertransformator. Likerettertransformatoren transformerer spenningen ned til passende nivå og fra transformatoren fører temmelig grove skinner frem til likeretterkapene, som står i øverste etasje til høyre. Fra likeretterne føres likestrømmen over skillebrytere ned til likestrøm-samleskinner.

Et større anlegg har flere slike likerettergrupper som skissen viser, i parallell opp til 6-8 grupper ved silisiumanlegg. Likerettertransformatoren har gjerne to sekundærviklinger som er innbyrdes faseforskjøvet, og regulertransformatoren har gjerne, i tillegg til spenningsregulering, til oppgave å forskyve spenning på de forskjellige likerettertransformatorer et visst antall grader i forhold til hverandre. Alt dette gjøres for å redusere tilbakevirkningen fra likeretteranlegget på det matende nettet. Denne tilbakevirkningen kan ved store anlegg ellers bli temmelig sjenerende.

Samleskinnene i et slikt anlegg er et helt kapittel for seg selv. Hver samleskinne kan for eksempel bestå av 14 aluminiumsskinner hver med tverrsnitt 5×30 cm. Samleskinnene kan være 50-60 m lange, i enkelte tilfelle mere, og ved temperatursvingninger vil skinnene variere i lengde med opp til 10-15 cm. Skinnene må derfor tillates å gli i alle skinnebærere unntatt en, et «fastpunkt» der skinnene holdes fast. Dette fastpunktet må oppta temmelig store aksialkrefter i samleskinnen, opp til 10 tonn avhengig av skinnebærerens konstruksjon. For å redusere påkjenningen på fastpunktet er det i spesielle tilfelle laget skinnebærere med ruller lagret opp i rullelager, for at skinnene kan gli lettere.

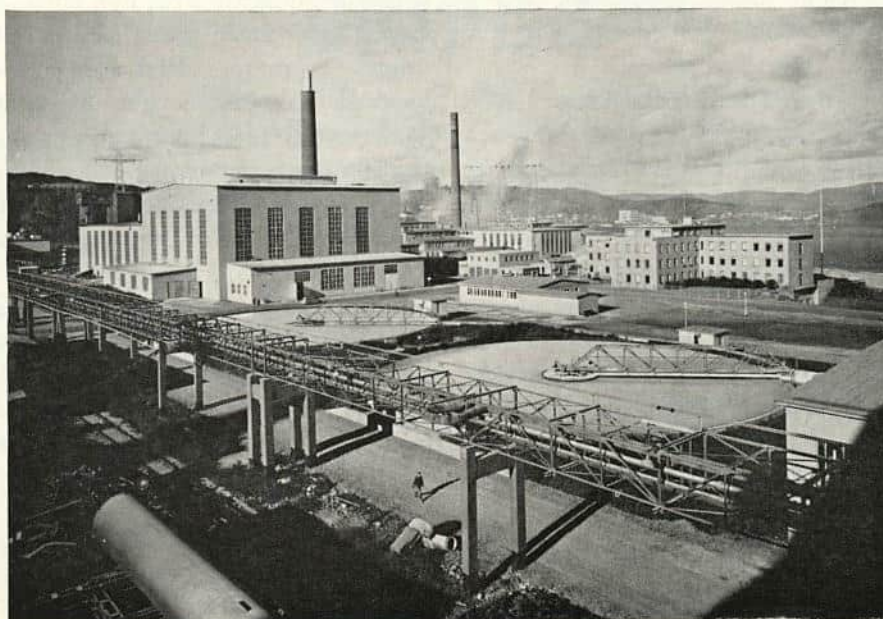
Selv om skinnedimensjonene er svære og strømtettheten lav i skinnen (det går med ca. 100-150 tonn aluminiumsskinne i selve likeretteranlegget), er det ikke så små varmetap man har i skinnene. Bare i samleskinnerommet må man regne med over 100 kW tap for et anlegg på ca. 100 000 amp.

Utenom selve likeretterbygningen er det heller ikke småsaker man opererer med. Ved aluminiumfremstilling f. eks. føres strømmen fra oven til oven – det er gjerne ca. 160 ovner pr. likeretter – ved hjelp av en skinnepakke som i tillegg til det store tverrsnitt kan være opp til 2 km lang.

En meget stor del av kraften som den norske storindustrien trenger må omformes til likestrøm. Den store utbygging som idag foregår av kraftverk og kraftslukende industri, og som etter planene skal fortsette i lang tid fremover, gjør at vi ser optimistisk på fremtiden, og kan vel trygt regne med at likeretterproduksjonen om kort tid vil utgjøre en meget vesentlig del av firmaets totale produksjon.

Vi besøker Eidanger Salpeterfabriker

En del av fabrikkområdet.

Den 28. mai i år var Norske Bedriftsavisers Redaktørklubb invitert av Norsk Hydro, ved redaktør Erling Stenrød, til å bese deres anlegg, Eidanger Salpeterfabriker på Herøya. La meg si det med engang at det ble en overmåte vellykket og interessant tur.

Allerede på lang avstand oppdaget vi røyken fra de høye fabrikkpipene der den flammet gulrød i maisolen, og snart etter kunne vi beskue Norges største industriområde. Her arbeider det 5400 mennesker og det forteller litt om størrelsen.

Vi ble mottatt i Herøyahuset hvor vi inntok lunsj og etterpå orienterte personalsjef Odd Løkkevik (tidligere Siemensmann) oss om bedriftens tilblivelse og størrelse. Senere besøkte vi fabrikkene, og fikk et levende inntrykk av alt som foregikk her, takket være overing. Landstad, som var en aldeles fortreffelig guide. Dette kolossale anlegg spredte seg over 740 mål med over 80 bygninger.

I dette moderne eventyret om Norsk Hydro kan det høres ut som gutten i folkeeventyret som fikk en duk av nordavinden og når gutten sa: – Duk, dekk deg, foldet den seg ut med alle slags kostelige retter. Man fremstiller kvelstoffgjødsel (nitrogengjødsel) av luft, og lettmetall av sjøvann for å nevne et par ting, men den som tror at Hydros produkter fremstilles av ingenting, tar feil. Det ligger en kolossal arbeidsinnsats bak hvert eneste produkt. Nye produkter blir stadig tatt opp til produksjon og nye fabrikker bygges, så det er imponerende hva nordmennene her har gjort.

Idag er Hydro en av verdens største hydroelektriske bedrifter med fire store industrianlegg og en rekke datterselskaper både i Norge og utlandet. Etter vanlig regnemåte skulle omtrent 40 000 mennesker være avhengig av Norsk Hydro for sitt utkomme.

Den samlede verdi av selskapets anlegg er ca. 1½ milliard kroner. For å gi et bilde av selskapets dimensjoner kan det nevnes at Norsk Hydro bruker 4 milliarder kWh – eller omkring 20 % av Norges samlede kraftproduksjon. Selskapet er en av Norges Statsbaners største kunder og Hydros brygge på Herøya sammen med Porsgrunns er landets tredje største eksporthavn. Det kan nevnes at omkring 26 000 lastede jernbanevogner, eller 6 % av landets samlede jernbanegods-trafikk, passerer Eidanger Salpeterfabriker i løpet av ett år.

Fabrikken har sitt eget brannvesen, faste leger og en sykesal med tyve senger. Det er også en mønsterbedrift i velferdsarbeidet for sine ansatte og videre en av de største donatorer til norsk vitenskapelig forskning.

For tiden fremstiller Eidanger Salpeterfabriker bl. a. følgende salgsprodukter: Kalksalpeter, kalkmonsalpeter, fullgjødsel A og B, blomstergjødsel, ammoniumnitrat, urea, hjortetaksalt, kalsinert soda, natriumhypoklorit, for å nevne endel av produktene.

Og vi fristes til å sitere Herman Wildenvey:
Vitenskapen har misanten
hentet gjødsel fra vår sfære.
Derved gir «bedriftsgiganten»
HYDRO-landet gull og ære.

Vårt firma har hatt mange anlegg på Herøya. I 1960 satte vi bl. a. i drift 3 komplette likerettergrupper à 18 000 A. 300 V. likespenning. Foruten likeretterne og transformatorene leverte vi også et større likestrømskinne-anlegg, således at hele leveransen ble på nærmere kr. 4 000 000.-. F. t. monteres 2 nye likerettergrupper av samme størrelse og nå i høst skal vi påbegynne montasjen av ytterligere 3 stk. Gruppene kan belastes opptil 160 000 A. og blir således et av de største likeretteranlegg i Norge. Det totale bestillingsbeløp for disse grupper vil overstige kr. 10 000 000.-.

Likeretterne er bygd opp med silicium-likeretterceller som hovedbestanddel.

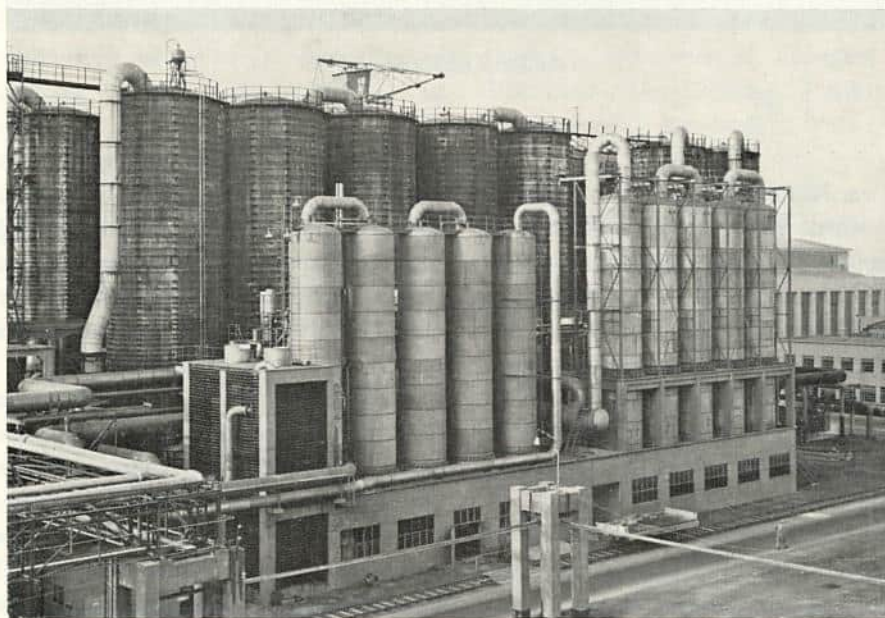
Det er vår siviling, S. Flo som bearbeider dette anlegget.

Etter omvisningen på fabrikkområdet var vi alle sammen imponerte over hva norsk industri kan prestere. Det er ingen grunn til å tro at utviklingen vil stoppe. Tvertimot venter mange nye oppgaver. De hundreder av millioner som Hydro tar inn for Norge på eksportmarkedet hvert år, utgjør ca. 10 % av landets samlede eksportinntekter.

Vi avsluttet dagen i Porsgrunn med en vellykket middag på hotell Vic, hvor også direktør Klingenberg var til stede.

Formannen i vår forening takket til slutt direktør Klingenberg, redaktør E. Stenrød, overing. H. Th. Landstad samt personalsjef Løkkevik, for den elskverdige mottagelse vi hadde fått og for den hyggelige invitasjonen til denne overmåte interessante turen.

ek.

I absorpsjonsanlegget omdannes nitrogenoksydene til salpetersyre.

Hvordan klarte de det?

Ved en større par-turnering viste det seg at ett par hadde fått ren topp ved å bete en 3 grand, som ved alle andre bord var vunnet med 9 eller 10 stikk.

♠ Ess 7 3
♥ 9 6
♦ Ess D 10 9 3 2
♣ 7 3

♠ D Kn 10 9 2
♥ 5 3 2
♦ K 6
♣ Kn 10 6

♠ 8 6 5
♥ Ess D 8
♦ 7 5
♣ Ess D 8 5 2

Meldinger (N-S i sonen):

Nord	Øst	Syd	Vest
1 ♦	1 ♥	2 ♣	pass
2 ♦	pass	2 gr.	pass
3 gr.	pass	pass	pass

Da Øst hadde meldt hjerter, mente de fleste i Vest at de måtte spille hjerter til makker. Men på den måten fikk Sør straks et verdifullt tempo som han brukte til å godspille blindemanns rutere, mens han ennå hadde spar ess som inngang. De som til slutt våget finessen i kløver vant 10 stikk, mens andre som ikke ville sette kontrakten i fare nøyet seg med 9 stikk.

Ved et par bord fant Vest ut at det neppe kunne være noen fordel i å spille makkers farve, i og med at begge motspillerne hadde vært enige om grand-kontrakt. Derimot syntes hans egen sparfårve mer fordelaktig å starte med. Han åpnet derfor med spar dame. Liten fra bordet og Øst stakk over med kongen – for ikke å blokere – og returnerte farven. Vest fikk stikket for nieren, ga mer spar og bordets spar ess forsvant. Øst saget sin minste hjerter.

Kløver i neste stikk stakk Sør med damen og så fulgte ruter. Vest var våken – stakk med kongen – som måtte ta seg over med blindemanns ess. Dermed var bordets mange rutere verdiløse, bare to stikk kunne farven gi, og Sør måtte håpe på kløverne.

Da Øst satte kongen i etter syveren fra bordet, fikk han for den, idet Sør lasjerte. Øst fortsatte med kløver og sør tok sine 3 kløverstikk, hvorved Øst ble skviset i hjerter og ruter, idet stillingen før siste kløver ble spilt var denne:

Likegyldig

♠ —
♥ 9 6
♦ D 10 9
♣ —

♠ —
♥ K Kn 10
♦ Kn 8
♣ —

♠ —
♥ Ess D 8
♦ 7
♣ 5

På kløver 5 kaster bordet hjerter 9, og som en ser er Øst solgt. Kaster han hjerter, får Sør 3 stikkerstikk og ruter dame, og sager han en ruter, står bordets 3 rutere.

Men hvorledes kunne så Sør gå bet ved det siste bordet? Også her kom spar dame ut. Øst tok kongen og fortsatte spar. Men da tredje spar ble spilt, kunne Øst regne seg til at makkers eneste mulighet for innkomst måtte ligge i kløver. Derfor kastet denne Øst sin kløver konge på tredje spar! De andre hadde saget en hjerter.

Nå kunne ikke Sør vinne kontrakten. Han spilte seg inn på kløver dame, ga ruter mot bordet, men Vest brukte kongen, og esset måtte på fra blindemann. Hjerter til damen, så kløver ess, hjerter ess, hvorpå Øst ble satt inn på hjerter. Denne kunne nå ta sine tre hjerterstikk og måtte så spille ruter til bordets saks. Men det ble allikevel bare 8 stikk til Sør.

Mesterspill

I «Berlingske Tidende» finner vi et spill litt utenfor det vanlige og kommentert av Aksel J. Nielsen.

♠ K D 3
♥ 7
♦ K 9 8 4 2
♣ 10 7 5 4

♠ 7 5 4 2
♥ 10 6 4 3
♦ 6
♣ Kn 8 6 2

♠ 6
♥ Ess K D Kn 9 5
♦ Kn 10 7 5
♣ 9 3

♠ Ess Kn 10 9 8
♥ 8 2
♦ Ess D 2
♣ Ess K D

Meldinger (alle i sonen):

Vest	Nord	Øst	Syd
pass	pass	4 ♥	4 ♠
pass	5 ♥	pass	6 ♠
pass	pass	pass	

Hvis det kommer hjerter ut, er det en smal sak å vinne. Men Vest, som oppfatter Nords 5 hjerter som renons-melding, valgte å spille ut sin single ruter. Og dermed fikk Sør en virkelig nøtt å knekke for nå kunne han ikke få stjele hjertertaperen. Spiller han nemlig hjerter, kommer Øst inn og gir Vest et stjelestikk i ruter.

Trumfen måtte derfor trekkes ut. Men ble det ikke da to hjertertaper? Vi skal se hvordan det gikk. Etter stikken for ruter dame trakk Sør ess og konge i spar. Så prøvde han kløverne, om de skulle sitte 3-3. Da kunne bordets fjerde kløver gi avkast til en hjertertaper. Men så vel var det nok ikke. Vest hadde kløverhold. Men Sør ga ikke opp. Han rettet nå sin oppmerksomhet mot Øst. Skulle det ikke gå an å skvise ham i ruter og hjerter? Mange vil kanskje svare at ettersom Vest kan ta seg av hjerterne og Øst ruterne, kan en skvis aldri bli virksom. Men Sør ville allikevel prøve.

Sør fortsatte med spar til damen, stjal så bordets siste kløver, og stillingen var:

♠ —	♠ —
♥ 7	♥ Ess 5
♦ K 9 4 3	♦ Kn 7 5
♣ —	♣ —
♠ 7	♠ Kn
♥ 10 6 4 3	♥ 8 2
♦ —	♦ Ess 2
♣ —	♣ —

Nå fulgte spar knekt, og bordet la en ruter. Øst var våken nok til å innse at hjerter 5 kunne han ikke kaste. Da ville bare Sør fortsette med ruter ess og spille ham inn på hjerter ess. Og så måtte han spille opp ruter til bordets saks.

Øst hadde derfor ikke annet å gjøre enn å ofre hjerter ess på spar knekt. Sør fortsatte da med hjerter 2! Og nå ser man at Vest bare kan få ett hjerterstikk. Vest stakk med hjerter 10 og måtte gi hjerter tilbake til Sørs åtter!

Flott spilt!

Reverse Dummy

♠ Ess K 5 4	♠ 10 9 8
♥ 6	♥ Kn 3
♦ Ess Kn 5	♦ 9 7 6
♣ K 9 7 3 2	♣ Ess 8 6 5 4
♠ Kn	♠ D 7 6 3 2
♥ 10 9 8 4 2	♥ Ess K D 7 5
♦ 10 8 4 2	♦ K D 3
♣ D Kn 10	♣ —

Meldinger (N-S i sonen):

Syd	Vest	Nord	Øst
1 ♠	pass	2 gr.	pass
3 ♥	pass	4 ♦	pass
5 gr.	pass	7 ♠	pass
pass	pass		

Sørs 5 grand er Culbertsons store grand-melding som ber makker melde storeslem i den omforenede trumf-farve, hvis han har to av de tre høyeste honnører i farven.

Vest åpner med kløver dame. Nord kongen, Øst esset og Sør trumf.

Kontrakten synes sikker hvis hjerterne ikke sitter verre enn 4-3. Da kan Sør trumfe en hjerter på bordet, og resten står. Men Sør tør ikke stole på dette, så han foretrekker en annen spillemåte.

Først trekker Sør to ganger trumf med spar konge og dame. Sitter de utestående trumfer 2-2, får han stjålet begge sine hjertertaper. Men det gjorde de altså ikke.

Sør fortsatte med ruter til bordets knekt og trumfet en kløver på egen hånd. Bordet inn på ruter ess, ny kløver til stjeling med Sørs siste trumf. Nå er bordets kløver 9 godspilt, men Sør har ikke bruk for den. Stillingen er nemlig:

♠ —	♠ Ess 5
♥ 10 9 8 4 2	♥ 6
♦ 10	♦ 5
♣ —	♣ 9 7
♠ —	♠ 10
♥ Ess K D 7 5	♥ Kn 3
♦ K	♦ 9
♣ —	♣ 8 6

Sør spiller hjerter ess og liten hjerter til stjeling på bordet. Spar ess trekker Østs siste spar, idet Sør kaster sin hjertertaper. Så er det bare å sette Sør inn på ruter konge og resten står. 13 stikk.

Tror De at De hadde klart det ved spillebordet?

To murere sto på stillaset utenfor den store gården og pusset opp fasaden. De var like ved et av vinduene. Innenfor i stuen sto en ung dame temmelig lett påkledd. Da hun fikk se murerne, satte hun i et skrik og løp sin vei.

— Bevares, sa den ene mureren til den andre. Har hun ikke sett en murer før hun, da?

Glimt fra informasjonsbesøk i Siemens

Tekst: Erling Bjørset. Fotos: Tor A. Vassbotn

I forbindelse med vårt informasjonsbesøk hos Siemens var vi så heldige å få Kristi Himmelfartsdag plasert i vårt reiseprogram, og vår utmerkede tyske reiseleder, herr Koschorek, kunne opplyse at vi den dagen skulle foreta en utflukt til Salzburg via Königsee. Vi oppholdt oss da i Traunstein (Park Hotell), og reisen derfra til Salzburg var ikke lang. Vi hadde besøkt en av Siemens mange fabrikker (i Traunreut, belysningsmaterieell etc.), og skulle igjen fredag morgen møte i vårt skoleværelse i Erlangen til vanlig tid kl. 8.30. Vi hadde altså en hel, lang deilig dag foran oss, og værgudene (de hyggelige) var med oss, og startsignalet gikk kl. 9.05 torsdag morgen. Jeg tror samtlige av oss hadde gått til sengs i rimelig tid dagen før, for opplagt å kunne suge inn nye og vakre inntrykk underveis til «festspillenes by» (unnskyld min beskjedenhet, Bergen). Dagen var solrik, – passende temperatur ca. 20 grader – og humøret var på topp. Koschorek og Jespersen junior mønstret sine tropper, og pent og pyntelig forlot vi hotellet med all den komfort det hadde hatt å gi. Vi kunne lene oss tilbake i stolsetet og la tingene skje. Vi kjørte den kjente Alpenstrasse, og der møtte oss snart en frødighet som vi ikke hadde sett maken til tidligere på vår reise. Hyggelige Gasthaus og Gaststädter lå langs veiene. Enten kloss ved veien eller noe tilbaketrukket, og felles for dem alle var den typiske bayerske stil. Utenfor var allerede mange mennesker møtt fram i fineste søndagspuss, og de første glass øl ble drukket. – Foran oss lå et svært fjell med spisse tagger mot blå himmel (Hoch Kalter, 2600 m).

Fjellene var snødekket til langt ned mot dalen, og det var interessant og samtidig betagende å se de store kontrastene som møtte oss. Vi hadde stoppet for fotografering og var sterkt opptatt av hva vi så. Der hvor vi sto var det stille, mildt og fint. Omkring oss, og spesielt under oss i dalen var det en frødighet som vi nordboere hittil i år kun hadde oppnådd å lengte etter. Det var full sommer.

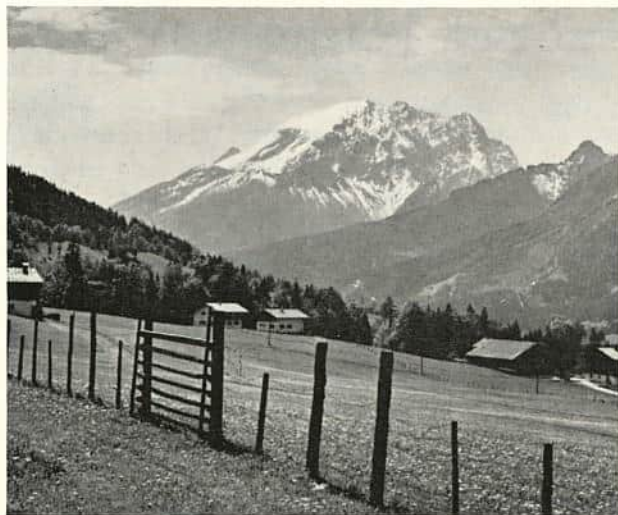
Vassbotn, Skare og Andersen knipset med sine apparater bilder som senere skulle bringe oss stunden tilbake i erindringen. Så lød «Ta plass – steng dørene», og vår utmerkede buss satte seg atter i bevegelse. Det gikk nå i en stor bue nedover mot dalen og Ramsau. Det ene Rasthaus etter det andre lå maleriske i naturen. De var ikke bygget som store stenoster, men her som ellers i Syd-Tyskland, vakre trebygg i den bayerske stil og omkranset av haveanlegg med de vakreste farger i roser og blomster. Gjennom en port i fjellet kom vi nå

inn i et mindre bebygget fjellstrøk. En liten elv rant stille ved siden av veien og her hadde naturen meget i felles med Norge. Biltrafikken på veiene øket, da det var mange som idag ville nyte det herlige været med en biltur i fjellene. – Plutselig hadde vi Watzmannfjellene (2713 m) like ved. Flotte formasjoner i imponerende høyder. Disse fjellene har sin egen historie når det gjelder navnet. Familien Watzmann, som bestod av herr og fru Watzmann med 2 eller 3 barn, skal for mange år siden ha dratt på tur dit opp, men kom aldri tilbake. Mange ekspedisjoner har vært utsendt for om mulig å finne spor etter dem, men forgjeves. Derav har fjellene fått sitt navn.

Så var vi faktisk i Berchtesgaden, men fikk dessverre ingen tid til nærmere besiktigelse av byen. Vi svingte oppover mot Königsee og passerte Jena Klippe (ca. 1800 m) – en campingplass som var godt besatt. Vi parkerte foran sjøen, og så tok vi landsbyen i øyensyn, som for det meste består av souvenirbutikker, restauranter og nydelige hoteller i en helt vidunderlig beliggenhet. Et deilig sted på jorden, spesielt i dag som været var så fint. Vi satte også pris på det. Koschorek, og en 10 Pfennig i en Bambiboks satte oss i god stemning, idet et apeorkester satte i gang med sin skramlemusikk. Noen av oss tok en rask tur oppover langs siden av sjøen til vi fikk utsikten fri innover mot St. Bartholome på den andre enden av sjøen. Der går små motorbåter i faste ruter. Vi hadde bare en times stopp ved Königsee, så tiden ble knapp på dette herlige stedet. Jeg spurte Rønning/Tromsø om det ikke var pent her. «Jo», sa han «men har du vært oppe i Nordland på sommeren?»

Siem-ton Sängerknaben før fremførelsen i Festspielhaus av sin «Oppsang». Kulissene er fra «Valkyrien».

I disse idylliske, men barske omgivelser, lå de bayerske bondegårder.

Vel, vel, han har sikkert sine ord i behold når han snakker vel om det nordlige Norge, men når vi søker det fremmedartede, må vi ut fra vårt eget deilige land. Men pent sagt var det av en Sunnmøring.

Vi kjørte videre over Berchtesgaden (6 km) og kom inn til grensen Tyskland/Østerrike. Her var vi ikke alene. Ved siden av oss, en bil med engelske damer som skulle ha sine papirer stemplet, og en amerikansk familie i leiet tysk bil. Hvorfor amerikanske? Det var vel på grunn av damenes utseende, de var nemlig bemalt til og med på brillestokkene. –

Etter noen enkle formaliteter ble vi ønsket god reise videre av hyggelig grensepolititi. Så gikk turen videre i flatt, men ikke ensformig terreng. Over omegnen av Salzburg kretset seilfly i store buer, og vi forsøkte å følge dem med øynene, men det varte ikke lenge før selve borgen – Salzburg – lå foran oss, og dermed ble det stopp og avstigning. – Vi foretok en tur i byen for å bli dus med den. Midt på Residentzplatz, var det en flott fontene med 4 brønshester som stod som på spranget ut av fontenen. Kunstverket hadde en høyde på 7–8 meter og gjorde et dominerende inntrykk. Tunge malmslag fra domene i nærheten var et kapittel for seg. Malmslag, sa jeg. Før kjente jeg faktisk bare uttrykket, for jeg opplevet først nå at uttrykket stemte helt med klangen. Det var en klang som den skjønneste musikk. Det var noe av det vakreste jeg har hørt. Vi spaserte forbi Mozart Platz, Alter Markt, til Getreidergasse 9 som er Mozarts fødested. Huset ligger inneklemt, men likevel slik til at man herfra har utsikt ned til elven Salzar gjennom en gatestump som slutter ved elvebredden. Elven Salzar snor seg gjennom byen og gir et friskt innslag i den ellers så vakre byen. Stedet har sikkert gitt Mozart mangen en inspirasjon. Vi kom tilbake til Residentz Platz, kikket såvidt innom Domen,

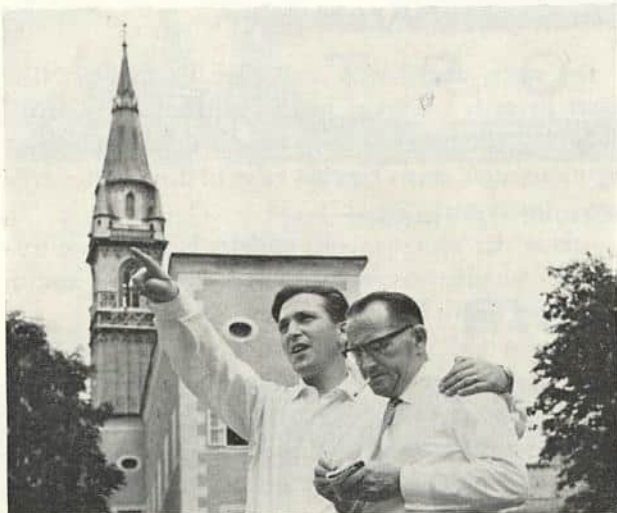
men bortsett fra at den hadde et pompøst interiør kan jeg intet fortelle om denne på grunn av for liten tid. Vi tok i samlet tropp med den skinnegående taubane opp fjellsiden til den gamle borgen, Hohen Salzburg, hvorfra vi hadde en førsteklasses utsikt over byen og omegnen. Byen er omgitt av skogbevokste åser. Her oppe fra fikk vi først se hvor vakkert elven Salzar pyntet opp i landskapet i og utenfor byen. Utenfor selve borgen, på en avsats i fjellsiden, var der en koselig restaurant hvor turistene fikk forfriskninger mens man nød utsikten. Og den var ikke «at kimse ad» som danskene sier. Vel, vi hadde brukt vår tildelte time godt, syntes vi, og nå måtte vi tenke på retretten. På noen minutter var vi tilbake og plasert i bussen, og så ble det middag på Gasthaus Eder, og den smakte fortreffelig. Gasthaus Eder har en spesialitet for huset. Kalbs-hachse mit Gemüse. Dertil en Stiegel Bier. Himmel og hav, hvor godt det var. Det var også litt av et syn når skjønn-jomfruene tronet inn med sine store fat, hvasset sine kniver og tok fatt på utporsjoneringen. Det ble et måltid vi sent vil glemme. Senere ble det servert en fruktdessert bestående av ananas, fersken, plommer og kirsebær. Så kaffe med et glass jugoslavisk plommelikør «Siliwo Witz», som heller ikke sto tilbake når det gjaldt velsmak. Man klaget over «stor mage», men jeg jeg kan ikke innse annet, enn at det må være en fordel ved slike «høve». Forstå det den som kan.

Etter middagen skulle vi bese Salzburger Festspielhaus som man vel kan si er kjent verden over, og vi var lykkelige over å få anledning til å se dette. Det Festspielhaus vi skulle stifte bekjentskap med er det nye, – ikke mer enn 3 år gammelt og rummer ca. 3 000. Det er beliggende på Max Reinhardts Platz og er en svær, langstrakt bygning i grått. Herr Koschorek ordnet opp med «der Wachtmeister» og med denne som «Führer»

Overalt var det full sommer. . .

Fra v. Jespersen junr., Valen, Koschorek, Kristvang og Haneseth.

Fra Salzburg.

Vår utsendte medarbeider får detaljinformasjoner av turens reiseleder, ing. A. Jespersen, junr. P./Stv.

begynte omvisningen. Over tykke tepper «skred» vi gjennom lange korridorer. Taket i korridorene var imponerende, dekket som de var med ekte bladgull – et syn! Vi kom inn i salongen som også var praktfull, kledd med de edleste tresorter og i en vakker brunfarge som sa oss at nettopp slik skal det være. Scenen har en bredde på 36 meter og en dybde på 59 meter, 30 meters høyde, pluss 10 meter under scenen. Scenen er oppbygget bakover. Vår oppsang ble sunget både på scenen og i salongen utenfor teppet.

Akustikken i salen er et kapitel for seg. Når man står langt bak i salen kan man føre en samtale med en annen, plasert foran og like ved teppet, uten å heve stemmen. Det var fantastisk. Det ble oppsatt 200 høyttalere i sin tid som sikkert aldri vil bli brukt. Vi savnet applausen, men grunnen var at publikum ikke var ankommet, og ingen hadde «sittet over» fra igår. Merkelig nok . . .

Vi ble selvsagt fotografert på scenen og dermed kan det bekreftes at Siem-ton Sangerknaben også har opptrådt på denne eminente scene. Det elektriske scenelysanlegget var en sak for seg – og levert av SIEMENS. Vi besøkte også klimaanlegget som ga oss et høydepunkt i dagens mange opplevelser. Festspielhaus har også mange celebre naboer. På motsatt side av gaten lå Salzburg Universitet og litt lenger nede i gaten Maria Helf Kirche, en gammel, vakker bygning. . . . Det er ikke mange som på en eneste dag har fått samlet så mange skønne inntrykk, og vi følte oss alle sammen både opploftet og beriket.

På Autobahn til Nürnberg og Erlangen kom regnet, men ingen tok notis av det, da vi hele tiden ellers hadde vært begunstiget av godvær. Dagen ble så avsluttet med Abendessen i Gaststätte Kulturverein, i nærheten av Nürnberg.

Da vi atter satt i bussen lukket vi øynene og slappet av, etter alle de vakre og minnerike opplevelsene vi hadde hatt.

Plutselig avbrøt en stemme bak i bussen stillheten som ruget:

– Jeg er så slapp, at jeg ikke orker å stå i telefonkatalogen engang. . . . Stemmen kom visst fra Kongsberg. . . .

Vi skylder vår norske reiseleder siv.ing. Jespersen jun. P./Stv. stor takk for at turen og kurset ble så igjennom vellykket. Hans gode språkkunnskaper var oss til stor hjelp både i skoletimene i Erlangen og ved besøk i de forskjellige fabrikker. En bedre reiseleder kunne vi ikke fått!

Noen «gullkorn» av forskjellig art

Ved direktør F. Heyerdahl

Geld allein macht nicht glücklich, – man muss er auch haben!

Dort wo Du nicht bist, – dort ist Dein Glück!

*Der Adler fliegt allein, die Raben scharenweise,
Gesellschaft sucht der Tor, Einsamkeit der Weise.*

Ich trinke wenig – aber oft – und dann viel!

Glücklich ist wer vergisst was nicht mehr zu ändern ist.

*Das Leben ist schön aber teuer;
man kann es auch billiger haben,
aber dann ist es nicht so schön.*

Sein Urteil war nicht durch Sachkenntnisse getrübt!

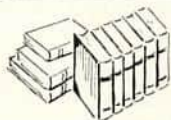
Edel sei der Mensch, hilfreich und gut.

*Und scheint die Sonne noch so schön,
Am Ende muss sie untergeh'n!*

– Jeg ville gjerne tale med fruén i huset, ytret den energiske støvsugerselgeren til hushjelpen som åpnet døren.

– Dessverre, svarte hushjelpen, fruén ligger i badekaret akkurat nå.

– Spiller ingen rolle, mente selgeren, hvem har sagt at jeg har vannskrekk.

BIBLIOTEKET

Nye bøker

- DK 658 Betriebsvergleich, av Albert Schnettler
 DK 658 Betriebsanalyse, « » « »
 DK 658 Pretiale Betriebslenkung, av K. Bender
 DK 41 Der Sprach-Brockhaus, Deutsches Bildwörterbuch.
 DK 65 Industriell organisasjon, Norsk Produktivitetsinstitutt.
 DK 621.311 Nyttbar vasskraft i Norge, Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen.
 DK 621.3 Litteraturrapport, Elektrisitetsforsyningens Forskningsinstitutt.
 DK 621.3 Regel-Transduktoren, Theorie und Anwendungen in der Regelungstechnik.
 DK 621.397 Televisionsmottagaren, J. Bellander.
 DK 658 Kontorboken, Kontororganisasjon- og ledelse, Skare & Hartmark.
 DK 621.31 Vedlikehold ved El-verker.
 DK 33 Planning in Norway 1947-1956, by P. J. Bjerve.
 DK 603 Bygg-Teknikk. Håndbok i husbyggingsteknikk, bind 1.
 DK 621.39 Der Bleiakкумуляtor von Wilhelm Garten.
 DK 621.39 Taschenbuch für Fernmeldetechniker, H. W. Goetsch, Teil I.
 DK 621.39 Taschenbuch für Fernmeldetechniker, H. W. Goetsch, Teil II.
 DK 621.398 Nachrichten – Verarbeitung und Automatisierung. Zum Problem der Automatisierung in Büro und Fabrik.
 DK 621.300 Carl Friedrich von Siemens. Ein grosser Unternehmer.
 DK 621.395 Wählervermittlungstechnik, R. Führer.
 DK 621.36 The Metallurgical Industries of Norway. Norsk Metallurgisk Selskap 25 år.
 DK 621.316 Schütze und Schützensteuerungen, Herbert Frankon.
 DK 621.3 Håndbok for elektroinstallatörer, av siv.ing. Sven Arnesen, M. F. L.
 DK 621.3 Die Isolierung grosser elektrischen Maschinen.
 DK 603 Håndbok for elektroinstallatörer.
 DK 621.3 Engineering Management and Administration.
 DK 62.001 Statistical Theory and Methodology and Engineering.
 DK 621.397 Fernsehempfang in UHF-Bereich.
 DK 621.396 Fundamentals of the Laplace Transformation.

NEMKO

Norges Elektriske Materiellkontroll, hadde i året 1961 5289 oppdrag, men bare 3436 artikler ble godkjent.

Årets mor.

Det store, amerikanske radio og TV-selskap NBC kårer hvert år for åpent teppe «Årets mor». Da Betty Hahn fikk tittelen, så fjernseerne henne stå dypt beveget og meget stolt, mens hun ble valgt til den ettertraktede tittel. Intervjueren sa:

– Hun står som symbolet på vårt lands største forsvaret for ungdommen og den elskelige mor og hustru.

Det var for to år siden.

Forleden fikk herr Hahn innvilget skilsmisse fordi den elskelige mor og hustru tre ganger hadde truet med å kaste saltsyre i ansiktet på ham, to ganger hadde hun truet med å stikke ham ihjel med en skarp kniv og en gang hadde hun slått en stol til pinneved i hodet på ham.

Hva skal man så tro?

Fjernsynet i U.S.A.

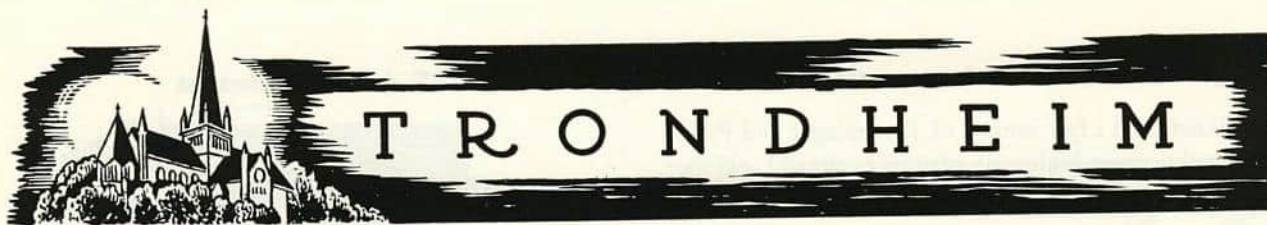
En undersøkelse i U S A viser at gjennomsnittsfamilien har TV-apparatet på fem timer og syv minutter hver dag. Det betyr naturligvis ikke at en enkeltperson sitter og gløt alle de timene på skjermen. Tallene svarer til familiens samlede seertid.

I alt finnes det 541 fjernsynsstasjoner i USA. Mindre byer har gjerne bare en stasjon, men de fleste har tre, mens noen få, der iblant New York og Los Angeles kan tilby TV-underholdning over syv kanaler. I alt har 332 byer egne TV-stasjoner.

Den amerikanske befolkning brukte ikke mindre enn 1,3 millioner dollar (ca. ti millioner kroner) på nye apparater i 1961, og en regner med at beløpet neppe blir mindre i dette året.

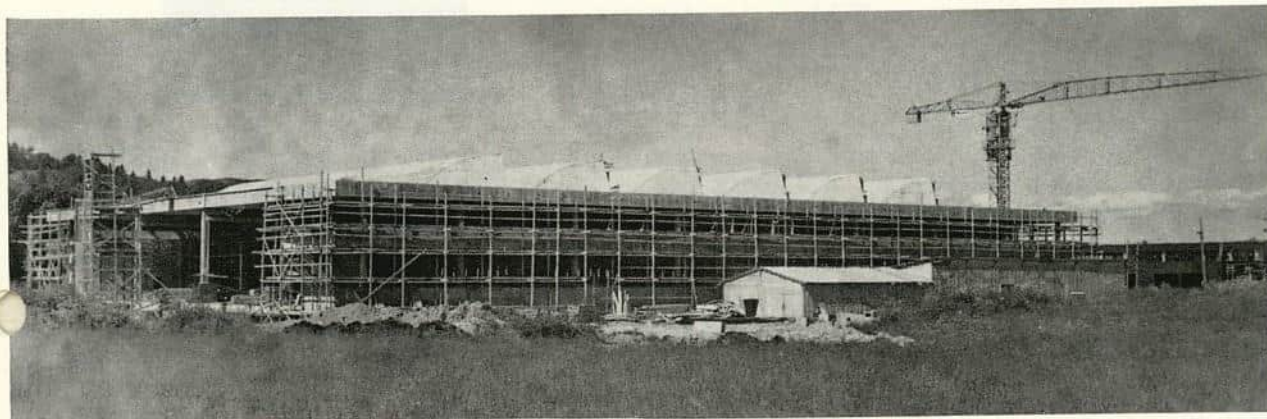
I Unesco's årbok som er utsendt i Paris fremgår det at USA har det største antall studenter i verden (3,5 millioner) og Sovjetunionen kommer på annen plass med 2,5 millioner.

Blant annet finner vi at det er 8000 dagblader i verden og 365 millioner radioapparater. I syvårsperioden fra 1953 til 1960 steg antallet av land med regelmessig fjernsynsutsendelse fra 20 til 59. Det finnes i dag 99 millioner fjernsynsapparater i verden. Monaco leder i antallet apparater pr. innbygger.

Medarbeidere i P/T Knut Petersen og Arnfinn Johnsen

Sluppen

Fabrikk og verkstedbygningen med lageret i bakgrunnen t. h.

Arbeidet ved vårt anlegg på Sluppen umiddelbart syd for Trondheim er så vidt fremskredet at hovedlageret kan tas i bruk nå i september måned. Da flytter lagersjef A. Haugnes og medarbeidere fra «Røde Brygge» i midtbyen og fra fem andre lagerplasser omkring i byen til det meget moderne lageret på 2600 m² flate ved riksvei 50.

Samtidig flytter faktura-avdelingen fra hovedkontoret slik at vi også får sentralisert avregningen. Dermed er lageruttak, lagerkartotek og avregning plasert på ett sted – til glede også for våre kunder.

Her vil for øvrig også firmaets nye telefonsentral med sentralbord bli anbragt.

Reisingen av lagerbygningen har tatt ett år. Vi har fått et absolutt høyst moderne og effektivt lager. Det har vært nedsatt en egen lagerkomité bestående av sivilingeniør A. Nordmark, kontorsjef J. Hellesvik og lagersjef Haugnes for å være med på den praktiske utforming sammen med arkitekten, professor Herm. Krag. Dess-

uten har salgssjef Eriksen ved siden av andre eksperter på både salgs-, bygnings- og lagersektoren gjort et ypperlig arbeid. Lagerkomiteen har også besøkt noen av de mest moderne lagre av noenlunde samme størrelsesorden i Norge og i Mellom-Europa. De har tydeligvis funnet frem til det ypperste blant det beste.

Vi skal i neste nummer av avisen komme tilbake til nærmere omtale av lagerbygningen, idet innflyttingen vil være foretatt i mellomtiden.

Arbeidet ved verksted- og fabrikkbygningen går etter programmet. Råbygget er praktisk talt ferdig. Innflytting vil finne sted i de første måneder av 1963.

For administrasjonsbygningen har vi omsider fått grønt lys fra myndighetene. Graving ble omgående satt igang og er nå utført. Reisingen av råbygget skulle kunne gå raskt. Imidlertid må man først foreta ganske store fundamenteringer.

De forskjellige entreprenører har i lengre tid hatt ca. 100 mann tilsammen i arbeid ved anlegget.

Lageret med bilhaller sett fra fabrikkbygningen. I bakgrunnen t. v. skimter vi Norges Tekniske Høyskole.

Portene til hallene blir elektriske drevet. Bilhallens tverrvegg blir av glass.

Fotokonkurranse

I likhet med i fjor innbyr nå Protonlaget ved P/T til fotokonkurranse. Innleveringsfristen er satt til 1. oktober.

De som deltar vil bli delt i 2 grupper:

Gruppe I. Amatørgruppen.

Denne vil bestå av personer som ikke var med i konkurransen i fjor og av deltakere fra i fjor som ikke fikk sine bilder premiert.

Gruppe II. Eliteklassen.

Herunder hører de store gutta som fikk bilder premiert ved forrige fotokonkurranse.

Inndeling for begge gruppene:

A. Fargedias. Format valgfritt.

B. Sort/hvitt-bilder. Format valgfritt.

Bildenes motiver er også valgfrie.

Det blir imidlertid en særskilt gruppe for «levende barnebilder».

Fargedias må være ferdig oppklebet. Bildene kan leveres i valgfri utførelse. Hver deltaker har adgang til å sende maks. 5 stk. bilder eller dias tilsammen.

En jury står for bedømmelsen. Denne vil bedømme de to gruppene helt uavhengig av hverandre. De beste i hver gruppe blir premiert.

Det tildeles tre premier for hver klasse i gruppe A, og en premie for hver klasse i gruppe B.

Ingen av de innsendte bilder eller dias må være merket med navn.

Deltakelsen er gratis.

I fjor hadde Protonlaget en meget god deltakelse både i kvantitet og kvalitet. De innsendte bilder ble utstilt på det møtet da premieringen og kritikken ble foretatt. Noen av bildene fikk vi se i Proton-avisen. Omslagsbildet i marsnummeret fikk som kjent en 1. premie i konkurransen.

Vi ønsker Protonlaget lykke til med årets konkurranse.

60 år

21.9.62. Kontorbud Ole Olsen.

Vi gratulerer!

50 år

27.9.62. Kontorist Fridtjof Andreassen.

25 års jubileum

Montør Ragnvald Gellein er 25 års jublant i vårt firma i år, idet han ble ansatt i Siemens Norsk A/S, Trondheim, 6. august 1937.

Ragnvald Gellein arbeidet i A.E.G. fra 1920 til 1930, og deretter i Elektron A/S fra 1930 til 1937, vesentlig beskjeftiget i installasjonsfaget.

Fra 1. sept. 1946 ble Gellein ansatt som arbeidende formann i vår svakstrømsavdeling.

Det var karakteristisk for denne avdeling på den tid at få montører måtte være rede til å gripe inn på så forskjellige arbeidsområder som Ms, Cal, T, Fg, elektro-medisin og røntgen. Det var ikke noen lett oppgave, men Gellein skilte seg godt av med sine oppdrag, og not god anseelse hos våre kunder.

Da virksomheten ved svakstrømsavdelingen etter krigen avtok, gikk Gellein over i sterkstrøm-installasjonsavdelingen.

Dessverre har ikke hans helbred vært så god som man kunne ønske. Vi har nu gleden av å ha ham som tegner ved installasjonsavdelingen, hvor hans allsidige og lange erfaring kommer godt med.

Vi vil ønske Ragnvald Gellein tillykke med jubileet, og håper at vi får se ham hos oss ennå i mange år.

HL.

Medarbeider i P/B Bjarne Lyngvær

In Memoriam

Disponent Helge Bang ved vårt Bergen-selskap døde den 4.6.62, ganske uventet, etter kort sykeleie, i en alder av bare 55 år.

Man fikk seg ikke riktig til å tro at dette kunne hende med en mann, som var i sine beste år, som i ordets egentligste forstand hadde en sunn sjel i et sunt legeme, vel avbalansert i sinnet, med en fysikk som han sørget for å holde i orden. Som han sa til sin kone etter en temmelig anstrengende skitur sammen med henne i påsken i år: «Hjertet mitt er det i allfall ikke noe i veien med.» Men andre ting skulle altså allikevel knekke ham.

Det falt i Helge Bangs lodd å tilbringe, fra han gikk ut fra NTH 1931, alle sine år som sivilingeniør i Siemens/Proton's tjeneste, med omtrent en halvpart på hver av våre Trondheim- og Bergen-selskaper, kanskje en eiendommelighet når man ser hen til at han på morssiden var trønder og på farssiden bergenser. Han overtok ledelsen av Bergen-selskapet under ingenlunde lette forhold, men takket være sine solide kunnskaper, sin rettlinjede, ubestikkelige karakter og sin evne til å omgås de forskjellige mennesker, førte han firmaet fremover og oppover. Jeg vet at han hadde to altoverveiende interesser her i livet, den ene var hans arbeide og hans firma, den annen var hans familie. Det første forlenet han fremfor alt med et høyt etisk nivå, som vil bli av varig verdi. Familien, sin kone og sine barn, omfattet han med en kjærlighet som gir dem bare gode minner når de nå fortsetter livet i deres hyggelige hjem på Bønes, hvor han forsto å skape det så vakkert omkring seg, ute som inne.

Vi lyser alle fred over hans minne.

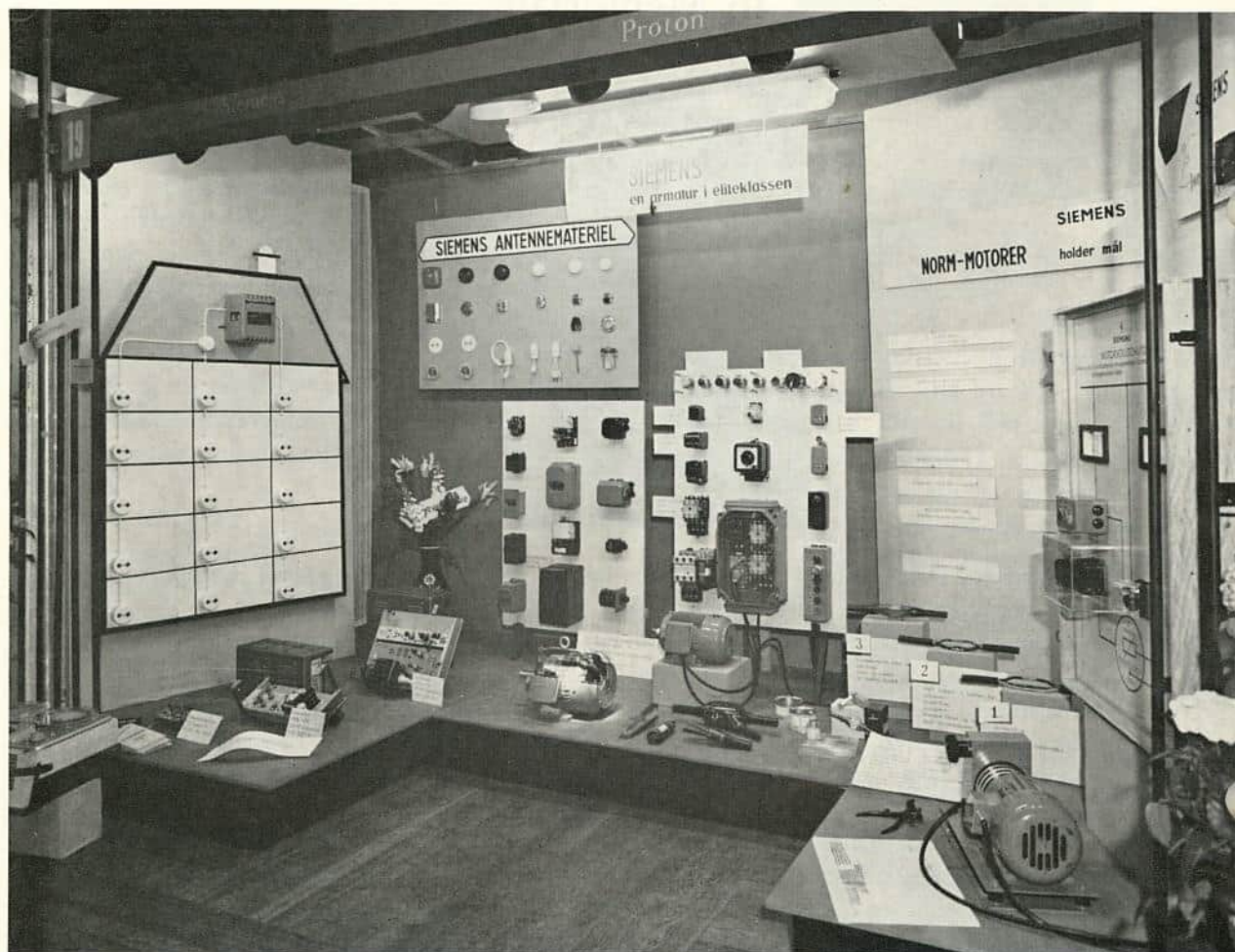
T. Dehli Jemtland

Installatørforeningen

i Bergen feiret i år sitt 50 års jubileum og Elektroinstallatørenes Landsforbund henla derfor sitt årsmøte til Bergen.

Den første uken i mai ble derfor hektisk for elektrisitetens folk i Bergen. Der var møter, festforestilling på den Nationale Scene og bankett i den 700 år gamle Haakonshallen.

Dessuten skulle man ta seg tid til å studere utstillingen i Håndverk og Industriforeningen. Denne var arrangert i forbindelse med jubileet, og de fleste kjente firmaer og fabrikker var representert. Så også Proton. Nedenstående foto vil forhåpentlig gi et godt inntrykk av vår stand, som var meget godt besøkt.

Proton/Bergen

Fotoreportasjen fra de nye lokalene som P/B skulle flytte inn i, som ble bebudet i forrige nr. av avisen, vil komme senere, da flytningen dessverre er blitt forsinket.

**Stoff til neste nummer av avisen må
sendes redaktoren innen 1.11.62.**

Personalia

IN MEMORIAM

JOHAN OPPEGAARD

døde 16.5.62 og ble således nærmere 73 år gammel.

Oppegaard ble ansatt som tegner 20.7.14 og gikk av med pensjon juli 1957. Han feiret således både 25- og 40-års jubileum i firmaet.

Når vi eldre ser tilbake på årene som er gått, minnes vi Oppegaard som den hyggelige og hjelpsomme mann han alltid var. Han ble ofte brydd med oppdrag utenfor sitt egentlige arbeide, bl. a. utførte han glimrende tegninger på adresser ved jubileer og merkedager og meget annet. Han var også maler, og såvidt vi vet, hadde han også malerier på utstilling.

Vi minnes Oppegaard som det gode menneske han var, og lyser fred over hans minne.

J. I.

CONRAD CLAUSON

døde plutselig etter en kort tids sykefravær. Clauson ble ansatt som resepsjonsmann i Rosenkrantzgaten 2.5.52 og hadde således hatt denne stilling i 10 år, da det triste skjedde.

Clauson var en meget elskverdig resepsjonsmann, alltid blid, og da han var meget dyktig i sprog, forundret det ofte de utenlandske besøkende at han svarte og gav opplysninger i deres eget sprog, såsom tysk, engelsk, fransk og til og med italiensk. Clauson ble revet bort i den tidlige alder av 63 år.

Vi lyser fred over hans minne.

J. I.

Personaltilgang i Oslo

Ansettelse i tiden 1/2 - 31/7 - 1962

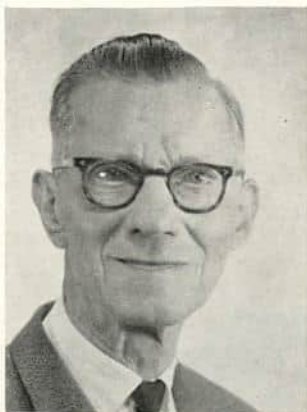
Vi ønsker velkommen!

Navn	Ansatt	Stilling	Avdeling
Frank Kristiansen	1/2 1962	Lagerlærling	Lager
Birger Wilfred Dahl	5/2 1962	Lagerlærling	»
Unn Karin Føleide	5/2 1962	Assistent	Bokholderiet
Per Torgersen	5/2 1962	Ingeniør	80
Arne Sørensen	10/2 1962	Mot tør	Inst.

Thorbjørn Foss	12/2 1962	Montør	Inst.
Astrid Johansen	21/2 1962	Maskinskr.	Fakt.
Øivind Melhus	22/2 1962	Antennemontør	Radioverksted
Bjørn Randby	1/3 1962	Leder salgsadm.	60 og 90
Sten Hamre	5/3 1962	Lagerlærling	Lager
Finn S. Strømhaug	5/3 1962	Hjelparbeider	Stv.
Bjarne Berg Larsen	7/3 1962	Assistent	Lagerkontor
Sigmund Eilertsen	16/3 1962	Mekaniker	Inst.
Hanna Marie Tidemann	19/3 1962	Assistent	Bokh.
Knut Einar Skjelhaug	26/3 1962	Læregutt	Imv.
Dagfinn Thune	26/3 1962	Assistent	Rekl.
Kjell A. Larsen	1/4 1962	Arbeidsstudietekniker	Prod.
Elsa Nublin	1/4 1962	Fakturaskr.	Fakt.
Aase Laugmo	2/4 1962	Spesialarbeider	Imv.
Bjørn Lie	13/4 1962	Radiomontør	Radioverksted
Nils Petter Burdal	24/4 1962	Visergutt	Lager
Einar Karlsen	30/4 1962	Montør	Inst.
Alf Randers Hansen	2/5 1962	Lagereksp.	Lager
Ole J. Spenningsby	2/5 1962	Lagermann	»
Ester Berg	2/5 1962	Punchedame	Hullkort
Randi Moberåten	2/5 1962	Assistent	10/20
Rolf J. Amble	2/5 1962	Tekniker	10/20
Einar Sverre Hansen	12/5 1962	Elektromek.	Inst.
Andreas Holtan	14/5 1962	Kontormann	10/20
Ragnhild Lundh	14/5 1962	Kontordame	90
John Berger	14/5 1962	Bud	10/20
Herman Wendelbo	30/5 1962	Montør	Inst.
Leif Fahre	1/6 1962	Tegner	Prod.
Heddy Jane Smevåg	1/6 1962	Assistent	10/20
Rolf Johansen	1/6 1962	Salgstekniker	10/20
Else Synnøve Skotte	4/6 1962	Sentralborddame	10/20
Liv Margaret Bakken	4/6 1962	Assistent	10/20
Laila Randahl	4/6 1962	Punchedame	Hullkort
Anne Cathrine Hansen	5/6 1962	Kontordame	90
Jorunn Bøe	12/6 1962	Lærling	
Eli Anne Hansen	13/6 1962	Skrivedame	10/20
Tove Smith Solbakken	25/6 1962	Bud	10/20
Britta Westgård	25/6 1962	Skrivedame	10/20
Tor Jemtland	1/7 1962	Sivilingeniør	10/20
Jacob Stette	1/7 1962	Sivilingeniør	Prod.
Oddbjørg Viggen	1/7 1962	Assistent	Bokh.
Wenche Halvorsen	1/7 1962	Skrivedame	10/20
Marit Stenbakken	2/7 1962	Bud	M.gt.
Arne Cato Johansen	2/7 1962	Lagerlærling	Lager
Asle Jacobsen	9/7 1962	Lagerlærling	»
Elisabeth Reusch	9/7 1962	Skrivedame	10/20
Ruth Hjelpesth	23/7 1962	Kopierske	10/20
Rolf Arnesen	23/7 1962	Hjelparbeider	Svakstr.
Tore Nilsen	26/7 1962	Lagerlærling	Lager
Solveig Hafsmoe	30/7 1962	Skrivedame	90

VI GRATULERER!

75 år

10.8.62. Pensjonist Hans P. Martinsen.

70 år

1.8.62. Pensjonist
Anton Herberg.

70 år

26.8.62. Pensjonist
Oscar Larsen.

70 år

29.8.62. Pensjonist
Sigvald M. Løken.

70 år

11.9.62. Pensjonist
Gunnar E. Krogh.

60 år

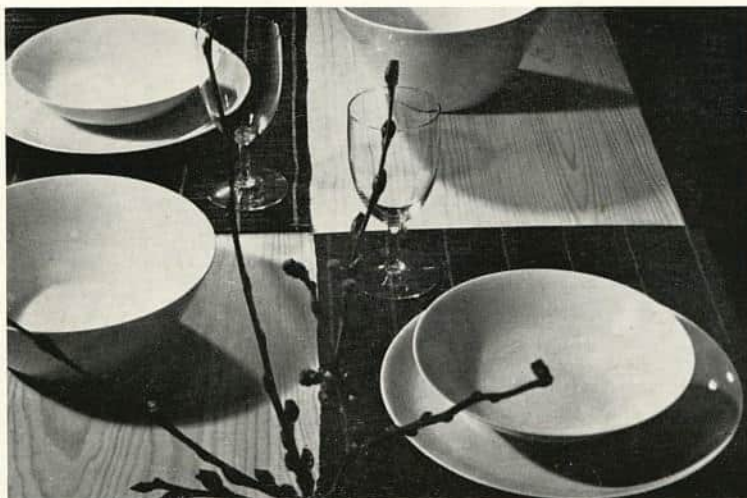

14.8.62. Sterkstr.-montør
Erling Torgersen.

60 år

3.9.62. Sterkstr.montør
Ingvald Clausen.

*Dette bildet er fra Foreningen Brukskunsts vellykkede høstmønstring 1962
i Kunsternes Hus, Oslo.*

Uten kildeangivelse er ettertrykk av avisens artikler forbudt.